Leto LXXI | Štev. 166 a | V Ljubljani, v soboto, 24. julija 1943-XXI | Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini | Prezzo - Cena L 0.80

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir • nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.
Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P.: Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.
Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Po bombardiranju Rima

Ganljive besede svetega očeta

Sveti oče papež **Pij XII** je poslal svojemu generalnemu vikarju za rimsko škofijo in škofu v Frascatiju, kardinalu **Francescu Marchetti-Selvagianiju** pismo zato, da bi ves svet zvedel za njegovo mnenje o bombardiranju večnega mesta. Vzvišena listina navaja duhovne, zgodovinske in kulturne razloge, ki označujejo Rim za sveto mesto, za središče katoliške vere — Rim stoji na zemlji, ki je prepojena s krvjo mučencev in junakov krščanstva. Rim je zibelka vere in neprecenljivih zakladov umetnosti. Te ustvaritve človeškega duha, porojene iz pobožne vdanosti sveti Cerkvi, so nenadomestljive.

Napad na Rim, ki je središče katoličtva, je napad na versko čustvovanje tolikih stotin milijonov katoličanov. Med bombardiranjem je bila razdejana bazilika sv. Lovrenca, ki jo je spoštoval in cenil ves katoliški svet. V svojem pismu pa pravi sveti oče, da je »kot škof tega vzvišenega mesta z vztrajnim zanimanjem storil vse korake, da bi našemu ljubljenemu Rimu bile prihranjene strahote in škoda bombardiranja«. Kajti »Rim je za nas sveto mesto katoličanstva, goreče v novi, še bolj bleščeči slavi Kristusovega imena, bogato s čudovitimi spomeniki vere in umetnosti, varuh predragocenih listin in ostankov« Te besede svetega očeta izpričujejo vero v upanje, da bi po raznih obljubah raznih vlad in narodov bilo prihranjeno razdejanje najrazličnejših in najdragocenejših svetišč katoliškega sveta.

Besede svetega očeta so globoko ganile ves krščanski svet, kakor je blažilno vplival na žrtve bombardiranja tudi obisk sv. očeta na razvalinah domov in bivališč rimskega delavnega ljudstva. Med svojim obiskom si je papež ogledal domove vernikov svoje škofije, domove, ki s svojo skromnostjo in preprostostjo pač niso mogli biti v nobeno vojaško korist in zato ti predeli mesta niso bili vojaški cilji o katerih govori sovražna propaganda, da so bili v Rimu edini bombardirani.

V svojem pismu papež jasno obsoja vojna razdejanja in uničevanja, pa naj pride s katerekoli strani. Toda naj se dejanja razdejanja tolmačijo tako ali drugače, učinki takih bombardiranj na Rim neizbežno postavljajo v nevarnost področje, ki je posejano s spomeniki, zakladi in posvečenimi poslopji, ki so duhovna lastnina vsega sveta. Vse to navaja z izredno točnostjo pismo sv. očeta. Pred takimi navedbami bi se morala za hip zbrati vest vseh narodov in ugotoviti, da so v vojnih dejanjih svete meje, ki jih noben narod in noben zasebnik ne bi smel nekaznovan prekršiti.

Vzvišeno pismo svetega očeta pa je tudi tokrat popolnoma v okviru smeri in poti, ki jo je vedno hodilo papeštvo. To pismo je izraz trpljenja, klic po usmiljenju in obenem opomin vsemu človeštvu. To pismo ni poziv za razplamtevanje novih sovraštev, ki naj razplamti nove plamene uničevanja. Tisti, ki v tem pismu vzvišeno razlaga nauk Kristusov o ljubezni, se sam pogosto naziva »knez miru«. Ob razvalinah svojega najdražjega svetišča in pri pogledu na tolike nedolžne žrtve rimskega prebivalstva se papež dviga kot klicar človeštvu, naj ublaži svoje strasti in naj svoje poglede usmeri k vzajemnemu razumevanju in k pravi ljubezni med narodi. Ta papežev klic pa je spremljal nov vzgled njegove dobrote in ljubezni, saj se je ta klic dvignil ob razvalinah bazilike iz množic trpečega nedolžnega ljudstva, ki je papeža pri obisku razdejanja spremljalo kot svojega škofa, naslednika prvega apostola.

Tako je papež visoko dvignil svoj glas in podčrtal pravice Rima do vseobčega spoštovanja in upoštevanja. V tem trenju bojev in strasti pa je vsak nastop papeža Pija XII. visoka luč, ki siplje na človeštvo žarke jasnosti in človekoljubnosti. Ko sv. oče brani pravice in nedotakljivost svojega vzvišenega mesta, veljajo papeževe besede večnemu Rimu in slehernemu razumnemu bitju, ker prihajajo iz najvišjega zatočišča vere, ljubezni in časti.

Odbiti sovražni napadi na Siciliji

Velik trgovski parnik zadet — Sovražnik je izgubil 15 letal

Vojno poročilo št. 1154

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Italijanske in nemške čete so odbile napade velikih sovražnih sil proti srednjemu odseku bojišča in na ravnini pri Cataniji; na zahodnem odseku pa se je obramba po srditih bojih proti močnim oklepnim skupinam morala umakniti na postojanke v ozadju.

Oddelki letalstva osi so bombardirali sovražno brodovje v vodah Sicilije. Velik trgovski parnik je bil zadet in zažgan in sicer so ga zažgala naša torpedna letala vzhodno od rta Passero.

Naši lovci so nad Sardinijo med poleti ameriškega letalstva, omenjenimi v prejšnjem voj. poročilu, sestrelili 10 večmotornikov. Protiletalsko topništvo je poleg dveh že omenjenih sestrelilo še tretje letalo, ki je padlo blizu Villasoria.

Poleti nad Foggio, Salerno in nekatere druge manjše kraje v Laziu so povzročili pomembno škodo v dveh mestih, malopomembno pa v rimski campaniji. Eno letalo je bilo uničeno v letalskih bojih nad Foggio, neko drugo pa nad Montefalcionijem (Avellino). Posadka tega letala je bila zajeta.

Iz poletov v zadnjih dveh dneh se dve naši letali nista vrnili na oporišča.

Po sestanku Duceja in Hitlerja:

Odločna obramba evropske civilizacije

Budimpešta, 23 jul. AS. V Budimpešti so sestanek med Ducejem in Hitlerjem vzeli na znanje s posebnim zanimanjem. Listi prinašajo na prvi strani uradno poročilo, ki navzlic redkobesednosti daje razumeti, kako pomembno je to srečanje bilo. Poluradni list »Budapest Ertesite« poudarja, da je to srečanje nov, različen dokaz za odgovornost, ki se je zavedata velika poglavarja, ki sta sprejela nalogo, da branita Evropo pred boljševizmom in pred imperialističnimi naklepi Angležev in Amerikancev. Mussolini in Hitler sta se pogovorila, kako bi še bolj otežila obrambo Evrope. Bombardiranje Rima je dokazalo vsemu omikanemu svetu, da so Angleži in Amerikanci zavezniki boljševiškega divjaštva, zaradi česar je treba zbrati proti njim vse dinamične sile na celini. List »Magyarszag« piše, da srečanje med velikima poglavarjema znova potrjuje voljo obeh največjih osnih držav, da bosta vodili vojno na vseh bojiščih do konca, in sicer v neomajnem sklepu, da branita evropsko omiko proti boljševiškemu ter angleško-ameriškemu divjaštvu. Italija se pa medtem hrabro upira pritisku na Siciliji in italijansko ljudstvo je v bomabrdiranju Rima dobilo novo vzpodbudo za odpor do zmagovitega konca vojne.

Madrid, 23. jul. AS: Sestanek Duceja s Hitlerjem je glavni predmet, ki ga obravnava španski tisk. Posveča mu zelo dosti prostora pod velikimi naslovi. Listi pripominjajo, da so pri posvetovanjih bila politična vprašanja izključena, in poudarjajo, da to pomeni, da ni moči misliti na noben mir, ne skupen, ne poseben, in da je spodletel vsak angleški poskus za dosego kakega takega uspeha. List »ABC« pravi, da so vojaški položaj pretresali s čutom za stvarnost, in piše, da Italija docela pozna težave boja, ki jo čaka. Vzajemnost med državama osi bo zatrdno trajala še naprej. Vsi listi pa močno poudarjajo, da je ruska ofenziva zadržana in da se obramba Sicilije nadaljuje kar se da zagrizeno in s tem ovira napredovanje mogočnih ameriških in angleških sil.

Bukarešta, 23. jul. AS: Novico o sestanku med Ducejem in Hitlerjem prinaša tukajšnji tisk z velikim poudarkom in s fotografijami obeh poglavarjev. Vzbudila je kar se da živ vtis v romunskem javnem mnenju in v političnih krogih. Listi sicer nič ne razlagajo, kakšno je bilo snidenje med Mussolinijem in Hitlerjem, vendar pa zelo poudarjajo vojaška vprašanja, zaradi katerih je do sestanka prišlo. »Ordineae« pravi: Da je treba ta sestanek smatrati za navaden dogodek v običajnem okviru razvijajočega se položaja. Vrste italijansko-nemških srečanj pomeni poročilo, ki se nanaša na včerajšnji sestanek, nedvomno najbolj redkobesedno poročilo, ki je kdaj bilo objavljeno. Tudi to je razumljivo, če pomislimo, da bo odslej orožje imelo prav vso besedo, besede pa kar najmanjšo.

Laži anglosaške propagande o napadu na Rim

Madrid, 23. julija AS: Dnevnik »Ya« objavlja članek o bombardiranju Rima pod naslovom »Bombe nad Rim«. Člankar piše: Rim je gotovo prestolnica vojskujoče se države, toda ime Rim pomeni vsemu svetu katolištvo, grobove apostolov, svetnikov in mučencev, sedež papeža, sedež občestvene duhovnosti. Iz Rima prihajajo najplemenitejše besede, ki naj svetu vracjo duhovno prednost, ki mu je potrebna.

Rimski dopisnik lista »ABC« podčrtava zgrešenost angloameriških trditev, češ da bi bili letalci prejeli navodilo spoštovati verska in kulturna poslopja in poudarja, da je sam osebno obiskal prizadete dele mesta. Sam je videl, da so bombe razdejale mnogo civilnih poslopij, nato pa navaja posamezne kulturne ustanove, ki so bile zadete. Dopisnik podčrtava, da je število mrtvih in ranjenih izredno veliko in to pač daje približno sliko o žalosti, ki jo je bombardiranje povzročilo med civilnim prebivalstvom v Rimu. Nič ni tako žalostnega, kakor pa pogled na cele predele hiš, ki so popolnoma v razvalinah.

Oslo, 23. julija AS: Dnevniki še vedno obširno pišejo o bombardiranju Rima. Dnevniki obsežno objavljajo papeževo protestno pismo in prinašajo tudi sliko bazilike Sv. Lovrenca in slike drugih kulturnih ustanov, ki jih je uničila slepa jeza novih vandalov. Dnevnik »Nation« objavlja uvodnik, v katerem podčrtava besnost, s katero so se Angloamerikanci vrgli nad zgodovinske spomenike, kakršen je bazilika Sv. Lovrenca in ni mogoče najti opravičila, ki naj sname potvorjenost z Rooseveltovih izjav in obljub papežu.

Ogromne sovjetske izgube

Včeraj je bilo uničenih 566 sovjetskih tankov in 105 letal — Sovjetski napadi na kubanjskem mostišču in pri Ladoškem jezeru

Hitlerjev glavni stan 23. julija. **Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:**

Sovražnik razširja svoje velike napade na vzhodnem bojišču na nove odseke. Kljub temu so ostali tudi včeraj brez uspeha vsi njegovi poskusi, da bi brez ozira na izgube dosegel prodor. Nasprotno vsej sovražni propagandi stoje armade nemške vzhodne vojske trdno in neomajno. V ozkem sodelovanju z letalstvom prizadevajo sovražniku ogromne krvave izgube. Tako so izgubili Sovjeti včeraj 566 oklepnih vozil in 105 letal. Nadaljnja oklepna vozila so bila uničena od letalstva.

Na kubanskem mostišču in južno od Ladoškega jezera je začel sovražnik po močni topniški pripravi s podporo oklepnih sredstev in bojnih letal napade, ki so bili od nemškega vodstva pričakovani in so se brez izjeme ponesrečili. Na bojišču od Azovskega morja do Bjelgoroda so se sovjetski napadi proti nemškim postojankam zaman nadaljevali. Razbili smo 50 oklepnih vozil in je bila tako do majhnih ostankov uničena oklepna skupina, ki je prodrla severnozapadno od Kujbiševa. V vsem prostoru pri Orlu so vrgli Sovjeti v borbo močne, deloma sveže pehotne in oklepne sile, toda tudi te so bile s težkimi izgubami odbite.

Pri obrambi napada sovjetskega bombniškega oddelka, ki je poskusil napasti nemški konvoj v neposredni bližini severne norveške obale, je bilo od lovcev in mornariškega protiletalskega topništva sestreljenih 15 sovražnih letal.

Na Siciliji je prišlo včeraj samo v srednjem odseku do težkih bojev, v teku katerih so bili sovražni napadi z izgubami odbiti. V zapadnem odseku smo zasedli bolj zadaj ležeče obrambne postojanke. Sovražnik je tu le oklevaje sledil. Pri Cataniji se topniška borba nadaljuje.

V nočnem napadu proti sovražnemu oskrbovalnemu prometu med Malto in Sicilijo je letalstvo s težkimi bombami zadelo štiri tovorne ladje srednje velikosti.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 23. julija AS: Finsko vojno poročilo pravi: V zadnjih 24 urah so na ožini Aunusa finske baterije uničile 13 ruskih napadalnih gnezd. Na bojišču v vzhodni Kareliji so Finci odbili dva napada najetih oddelkov sovražne pehote. V severnem odseku istega bojišča delavnost nasprotnih patrol. Sovjetska letala so preletela brez bombardiranja pokrajine Quzu, Kemi in južne Finske.

Siloviti boji ob reki Mius

Berlin, 23. julija. AS. Dopisniki dnevnikov na bojišču in dopisniki nemške uradne agencije z vzhodnega bojišča danes zjutraj soglasno podčrtavajo silno ostrino obrambnih bojev nemških čet na raznih odsekih bojišča, kjer skuša sovražnik za vsako ceno in z najbolj krvavimi izgubami izvesti prodor na široki fronti. O tem, kako se je bitka razbesnela vzdolž reke Mius, piše neki dopisnik:

»Naša četa je imela nalogo braniti majhen odsek in zdržati ponovne sunke nadmočnih sovražnih čet. Od zgodaj zjutraj do poznega večera je na nas neprestano streljalo topništvo, metali so na nas granate in bombe iz letal. Na našo postojanko se je izlil pravi dež izstrelkov z nezaslišano silovitostjo. Ni bilo niti enega kvadratnega metra, ki ne bi bil zadet. Niti ena bilka ni ostala nepoškodovana na tem jeklenem peklu. Vsepovsod okoli nas so se odpirala v rednih presledkih prava žrela, ki so jih povzročale granate in bombe velike vrste. Ko pa je sovjetsko poveljstvo mislilo, da je položaj naše postojanke »dozorel«, se je ogenj topov in granat polegel. Takoj nato smo slišali nad seboj roje bojnih letal, ki so sipala na nas ogenj iz strojnic. Nato pa so se sovražne napadalne čete pognale v napad, toda postojanka je kljub silovitemu sunku vzdržala, prav tako pa je vzdržala napade, ki so si neprestano sledili več ur. Bojišče je bilo dobesedno zakrito z mrtvimi in ranjenimi boljševiškimi vojaki. V prve bojne črte so prihajale nove sovražne sile. Novi besni napadi so si sledili. Premoč sovražnih sil je med tem postala zgnetena. Naši oddelki so bili prisiljeni umakniti se na nove postojanke, toda boj se ni polegel in sovražnik je imel še naprej porazne izgube, ki so vsekakor morale vplivati na izvedbo celega načrta. Dejansko je proti večeru poveljnik nemške čete opazil v sovražnem taboru znake utrujenosti, ki nastopi po urah in urah neuspešnih naporov. Medtem pa je nemška pehota, ki je med tem časom prejela nekaj okrepitve, zbrala vse svoje sile in prešla v protinapad s tako silo, da je to presenetilo boljševike. Sovražnik se je najprej nekoliko upiral, nato pa je zapustil bojišče, zasledovan od nemških čet. Naslednje jutro — piše dopisnik — je bila postojanka znova trdno v naših rokah.«

Velike praznine v sovjetskih vrstah

V Berlinu, 23. julija. — Na področju orjaške borbe, ki se je razvila na osrednjem vzhodnem bojišču in se vedno bolj razteza tudi na južno področje in na nekatere točke severnega odseka, je moči razločiti posebno oddelno bojišče z vrsto najhujših bojev, ki so tu osredotočeni. To je prava in resnična bitka za Bjelgorod. Medtem ko so zdaj Sovjeti obnovili svojo veliko ofenzivo, je središče vseh bojev pri Bjelgorodu, a manjši so na severu in na jugu.

To pomeni, da se je med bojišča pri Orlu in Bjelgorodu zaril v sovjetske vrste nemški klin, ki je ločil sovražno črto. Bitka pri Bjelgorodu se je začela dan prej kot veliki boji, ki so se razplamteli na vsem bojišču. Kakor poroča »Völkischer Beobachter«, se je ta ljuta borba začela 4. julija z napadi nekaterih nemških oddelkov, ki so si osvojili na neki višini sovražno postojanko. To je povzročilo veliko sovjetsko reakcijo, ki se je začela 5. julija. Bitka pri Bjelgorodu je bila obrambnega značaja, vendar pa so Nemci izvedli tudi mnogo posrečenih protinapadov. To pomeni, da se je bitka spremenila v velik nemški obrambni uspeh, dosežen v skrajno mobilni vojni, ki je prekosila novo sovjetsko taktiko.

Bitka pri Bjelgorodu ni bila toliko obkoljevalna bitka, ker se je je udeležilo manj pehote. Bila pa je velikanska obrambna borba, v kateri je nemško poveljstvo pobijalo s svojimi edinicami velikanske množice sovražnikovega orožja, tako da ga je pustil sovražnik na bojišču na cele kupe, kakor tudi množice mrtvih vojakov. V času od 4. do 16. julija je sovražnik, potem ko ni uspel proti Orlu in Kursku, izgubil s kupno 2108 tankov, 190 topov in velikansko število vojakov, od katerih je bilo ujetih 33 tisoč.

Po poročilih vojnih dopisnikov je razvidno, da so Sovjeti v dveh tednih izgubili 12 oklepnih in skoraj 18 pehotnih divizij. Ta velikanska množina je bila pripravljena, da napravi močan sunek, da si osvoji nadvlado na severu Harkova. Sovjeti so opremili te čete z mnogim novim orožjem, med katerim so bili številni topovi največjega kalibra.

Število ujetnikov, ki je bilo tu zaseženo, se je moralo še zvišati, kar je čudno, ker so bili ujeti v tistih osnih borbah, kjer so imeli zmeraj Sovjeti inicijativo za napadanje. Med ujetniki je bilo največ takih, ki so pripadali postojankam, ki so bile med poletjem zavzete po Nemcih. Bojevniki teh postojank so se predajali laže, medtem ko so njih tovariši na drugih postojankah rajši zdržali do konca, bojujoč se do najvišje žrtve.

Bitka je bila označena s premnogimi spopadi med tanki, v katerih so »Tigri« in drugo oklepno nemško orožje mogli dokazati svojo premoč.

Uspeh nemškega odzivanja je bil ta, da so bile sovražne sile odrezane od tankovskih središč, razpršene na razne smeri, da ne bi mogel sovražnik izvršiti napada na Bjelgorod in Orel v nepretrgani črti. Zato so 17. julija Sovjeti raztegnili svoje napade na južni odsek, istočasno pa so ojačevali svoje sile na odseku pri Orlu.

Danes se vsi boji, ki se vršijo na velikanskem bojišču, nadaljujejo nepretrgoma. V tukajšnjih krogih menijo, da boji še niso dosegli viška. Vendar pa se ponekod čuti obslabljenje sovražne napadalne sile.

Nemški protinapadi se stopnjujejo in zadajajo sovražniku vedno večje izgube. Boljševiški poskusi, da bi prenesli dejavnost borbe severno od Bjelgoroda z dovažanjem mnogih svežih pehotnih in tankovskih divizij, se razbijajo ob udarcih taktike mobilne vojne, ki jo uporabljajo Nemci.

Čandra Bose o nalogah indijske osvobodilne vojske

Šonan, 23. julija. AS: Čandra Bose je imel v sredo govor pred skupino indijskih častniških gojencev. Bose je izjavil:

»Naši rojaki v domovini, ki so se tako dolgo junaško vojskovali, zahtevajo ustvaritev drugega bojišča. Naša naloga je, da to drugo bojišče ustvarimo. Naša bodočnost, to je bodočnost narodne osvobodilne vojske pa je odvisna od tega, kako se boste vi obnašali na bojišču.«

Bose je nato omenil tri ideale, ki jih mora vsak častnik nositi v srcu. Ti ideali so: vera, čut za dolžnost in duh požrtvovalnosti. Te ideale pa je treba uresničiti tudi v praktičnem pomenu.

Nato je dejal: »Če hočete, da bo vaša vojska nepremagljiva, tedaj bo potrebno, da vi vedno izpolnjujete te tri ideale.« Svoj govor je zaključil z besedami: »Na vas leži največja odgovornost. Dokazati morate dejansko, da je indijska izvežbanost boljša od angleške in da ne zaostaja za nobeno. Bližnja vojna za neodvisnost Indije vam bo nudila ugodno priložnost, da boste Indiji ustvarili tradicijo, ki bo vredna Austerlitza, Sedana, Mugdena, Port Arthurja, Singapurja in Birmanije.«

Ob koncu je Bose mladim častnikom zaželel mnogo uspeha v novi službi.

Usoda francoskega zlata

Lisbona, 22. julija AS: V zakladnici na Martiniku je bilo 240 milijonov dolarjev zlata, last Francije. To je sedaj padlo v roke Anglosaksoncem ki so pooblastili Coppinenerja, da naj da 50 milijonov na razpolago komisiji v Alžirju, ostalih 190 milijonov dolarjev v zlatu pa gre v anglosaške blagajne na račun ameriških in angleških dajatev francoskim generalom.

Določila za mlačev letošnje letine

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, smatrajoč za potrebno, da se ugotovi in nadzoruje množina strojno omlačenega žita,

odreja:

1. Kdor koli mlati žita s stroji na kakršen koli pogon (na ročni pogon, s hidravličnim motorjem, na elektriko, z notranjim zgorevanjem ali na paro), bodisi na lastnih ali na tujih zemljiščih, mora imeti vpisnik z oštevilenimi stranmi, ki ga potrdi pred uporabo občinski preskrbovalni urad in v katerega mora vpisovati vse množine žita, ki jih omlati.

V vpisniku se morajo navesti:

1. ime kmetovalca, čigar last je omlačeno žito;
2. vrsta žita (pšenica, ječmen, oves, rž, soržica);
3. ime občine in selišča, od koder je pridelek;
4. množine omlačenega žita, dan in ura začetka in konca mlatve vsake množine.

2. Navedba podatkov iz prednjega člena je obvezna tudi za mlatev žita, ki ga je pridelal gospodar mlatilnice.

Če mlati pridelke drugih, mora gospodar mlatilnice zahtevati, da podpiše v vpisniku tisti, za čigar račun mlati.

Vpisnik se mora hraniti pri mlatilnici in se mora na vsako zahtevo pokazati nadzorstvenim organom.

3. Če se vpisi iz prednjih členov 1. in 2. ne bi opravljali ali bi ne bili resnični, ustavijo organi sodne policije, funkcionarji občinskih preskrbovalnih uradov ali kmetijske službe obratovanje uradoma, tudi v primeru, če gre za mlatenje za lastni račun in le v obsegu lastnega gospodarstva.

4. Za dovolitev tekočega goriva, kuriva in maziva za motorje, ki poganjajo mlatilnico, je potrebna potrditev ravnateljstva kmetijske in veterinarske službe Visokega komisariata, kateremu se morajo predložiti v vpogled vpisniki iz člena 1. te naredbe.

Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z uporabo določb naredbe z dne 25. novembra 1942-XXI št. 215 v denarju do 5000 lir ali združeno z zaporom do dveh mesecev. Vselej pa se odredi zaplemba mlatilnice.

6. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v »Službenem listu« za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana dne 20. julija 1943-XXI.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Giuseppe Lombrassa.

Nov izredni komisar »Prevoda«

Namesto dr. Karla Scale se imenuje za izrednega komisarja Pokrajinskemu prehranjevalnemu zavodu fašist cav. *Covone Giovanni*, ki mu je pri tej nalogi v pomoč fašist cav. *La Grassa Francesco*.

Ta odločba je takoj izvršna.

Ljubljana dne 13. julija 1943-XXI.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino:
Giuseppe Lombrassa.

Imenovanje občinskega komisarja v Ajdovcu

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je razrešil dosedanjo redno občinsko upravo občine Ajdovec in je imenoval za izrednega komisarja občine g. **Vidmarja Josipa**. Okrajni komisar v Novem mestu je dobil navodilo, naj odločbo izvede.

TEL. **KINO SLOGA** 27-30

Ljubimkanje tu, ljubimkanje tam - kratko: premeteno pikantna pustolovščina v zelo zabavnem filmu

»Boljše pustolovščine«

Za zabavo nam jamčijo LUCIE ENGLISCH, LENY MARENBACH, GEORG ALEXANDER in FERDINAND MARIAN.

Predstave ob 14., 16., 18. in ob 20 uri.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Priljubljena in lepa Katalin Karady v filmu madžarske produkcije

»Ne vprašuj, kaj sem bila«

Moderna socialna vsebina z romantično ljubezensko zgodbo in prijetnimi pevskimi vložki.

PREDSTAVE ob 16, 18.30 in ob 20.30, uri!

TEL. **KINO UNION** 22-21

Odličen film o ljubezni priznanega skladatelja

»Noč po operi«

Beatrice Mancini - Neda Naldi - Nino Doro.

PREDSTAVE ob 16.30, 18.30 in ob 20.30!

Vremenska napoved. 24. julija (sobota): nestalno, številne krajevne nevihte z močnimi nalivi, nevarnost toče in viharja.

25. julija (nedelja): še nestalno in nekaj dežja, morda tudi grmenje.

Novi predpisi o ureditvi vojnih služb

»Službeni list« prinaša 21. julija v 58. kom. kraljevi ukaz z dne 9. junija 1943 št. 588, veljaven tudi za Ljubljansko pokrajino.

Člen 1. Ministrstvo za notranje posle je glede dobav in potrebne priprave, da se zagotovi delovanje njemu poverjenih služb, kakor tudi da se premagajo posledice sovražnih udarcev civilnemu življenju vojujočega naroda, izenačeno vojaškim upravam tudi kolikor gre za opravljanje prevozov.

Člen 2. V nujnih primerih in kadar je treba poskrbeti za zaščito in pomoč civilnemu prebivalstvu v krajih, ki jih zadeva sovražni udarec, ima ministrstvo za notranje posle pravico odrediti sporazumno z ministrstvom za korporacije zaradi služb iz člena 3. rekvizicijo imovine neposredno, pri čemer uporablja po potrebi postopek, določen za oboroženo silo. — Dalje ima tudi pravico odrediti, vselej le za namene iz prednjega odstavka, mobilizacijo posameznikov za delovno službo in določiti pri tem za umske trajne ali predhodne posle tudi v nasprotju s sicer veljavnimi predpisi ustrezne nagrade.

Člen 3. Vojne službe ministrstva za notranje posle iz člena 1. so službe, odkazane:

a) Glavnemu ravnateljstvu za protiletalsko zaščito, kakor tudi Državni zvezi za protiletalsko zaščito — U. N. P. A. in Italijanskemu rdečemu križu, slednjemu le za njegovo delovanje pri protiletalski zaščiti;

b) Glavnemu ravnateljstvu vojne službe;

c) Glavnemu ravnateljstvu za požarno obrambo in Narodnemu gasilskemu zboru, le za njuno delovanje v zvezi z vojnim stanjem;

d) Glavnemu ravnateljstvu javne varnosti, le glede delovanja, ki je neposredno v zvezi z vojnim stanjem.

Člen 4. Za izvrševanje služb iz člena 3. sme ministrstvo za notranje posle tako za svoje osrednje kakor tudi za krajevne organe zahtevati:

1. uporabo služečih vojakov, letnikov 1908 in starejših, z omejitvijo po številu in stopnjah, ki se določijo sporazumno z ministrstvom za vojsko;

2. poziv posameznih odpuščenih vojakov kr. vojske, izvzemši tste, ki so dodeljeni pomožnim zavodom iz naslednjih letnikov in z omejitvami po številu in stopnjah, kakor bi jih zahtevalo ministrstvo za notranje posle:

a) iz katerega koli letnika, ki so bili izločeni, po pregledu, da se ugotovi njih sposobnost za službo, v kateri bi jih bilo treba uporabiti;

b) iz letnikov 1900 in starejših, za osebe, sposobne za vse službe;

c) iz letnikov 1908 do 1901, za osebe, sposobne za vse službe, po številu v mejah, ki se določijo sprazumno z ministrstvom za vojsko;

d) iz letnikov 1916 do 1901, za vojake, sposobne samo za pisarniško službo.

Ministrstvo za notrane posle sme, vselej le za namene iz prednjega odstavka, zahtevati tudi poveljstvo nad funkcionarji drugih državnih uprav ali drugih javnih ustanov vobče, kakor tudi da se mu dajo na razpolago pisarne in obrati civilnih tehničnih strok, izvzemši državne.

Člen 5. Osebju, tako osrednjemu kakor krajevnemu, prideljenemu službam iz člena 3., se dovoljuje sedanji vojni znak, na način in s pogoji, določenimi z odlokom ministrstva za vojsko sporazumno z ministroma za notranje posle in finance. — Osebju iz prednjega odstavka, ki bi se udeleževalo vojnih operacij, se dovoljujejo za dejansko trajanje take udeležbe posebni prejemki v višini, ki jo določi minister za notranje posle sporazumno z ministrom za finance.

Člen 6. Za osebje iz drugega odstavka člena 5., ki dobi zaradi vojne službe in v zvezi z vojno rane ali poškodbe ali si nakoplje bolezen, zaradi česar izgubi delovno sposobnost ali se mu ta zmanjša, kakor tudi za rodbine tega osebja, če povzročijo take rane, poškodbe ali bolezen smrt, se uporabljajo določbe kr. uredbe z dne 12. julija 1923 št. 1491 in kasnejših sprememb. — Postopek, določen s kr. ukazom z dne 15. marca 1943-XXI št. 121, se razširja na rodbine osebja iz prednjega člena, ki imajo po tamkaj izdanih določbah pravico do povlaščene vojne pokojnine.

Člen 7. Določbe členov 5., prvi odstavek, in 6. veljajo od 11. junija 1940-XVIII dalje.

Člen 8. Z odlokom ministra za notranje posle sporazumno z ministroma za vojsko in za finance, se za osebje, kolikor bi bilo potreba in samo za namene iz členov 5., drugi odstavek, in 6., določi izenačenje činov z ustreznimi čini kr. vojske. — Z odlokom ministra za vojsko se po zaslišanju Glavnega stana kr. vojske in v spoazumu z ministroma za notranje posle in za finance določijo pogoji in način za priznavanje udeležbe pri vojnih operacijah zaradi priznanja ugodnosti iz členov 5., drugega odstavka, in 6.

Člen 9. Razveljavljajo se kr. uredba z dne 25. januarja 1943-XXI št. 4 in vse druge določbe, ki nasprotujejo ali so kakor koli nezdružljive z določbami tega ukaza.

Člen 10. **Ta ukaz se uporablja tudi na ozemljih priključenih Kraljevini s kr. ukazoma z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in z dne 18. maja 1941-XIX št. 452.**

Člen 11. Z izjemo glede določb člena 7. stopi ta ukaz v veljavo peti dan po dnevu objave v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno« in se predloži »konodajnima skupščinama zaradi uzakonitve.

Uvoz radio-električnega gradiva

V skladu z normami, ki jih je izdalo prometno ministrstvo sporazumno z ministrstvom za izmenjavo in valute, se odreja sledeče:

Za uvoz iz inozemstva radioelektričnih aparatov (radiotelegrafskih, radiotelefonskih in radiofonskih), zvočnikov in radio-žarnic morajo tvrdke predložiti prošnjo na kolkovanem papirju za 6 lir Visokemu komisariatu potom lastnega sindikatnega združenja, ki jo bo dostavilo s svojim mnenjem podpisanemu Pokrajinskemu svetu korporacij v svrho obranavnavanja od strani odbora za uvoz in izvoz pri Visokem komisariatu. Prošnji mora biti predložena listina, ki dokazuje izvor blaga. V kolikor se tiče privatnikov, morajo biti prošnji predložene sledeče listine:

a) anagrafsko potrdilo o bivališču;

b) izjava, ki je lahko na prošnji sami, o rasi, kateri pripada interesent;

c) potrdilo o abonmaju za poslušanje radiooddaj.

•

Iz trgovinskega registra. Pri tvrdki **Karel Prelog** je bil v trgovinskem registru popravljen naslov sedeža firme in prepisana podružnica na Bleiweisovi cesti 22. Vpisana je bila posamezna prokura Prelogu Karlu mlajšemu za celo trgovsko podjetje. — Pri **Zadružni gospodarski banki v Ljubljani** se je vpisal podravnatelj s prokuro **Oton Vreča.**

Iz zadružnega registra. Pri **Kmetijskem društvu**, zadrugi z o. j. v Metliki, se izbriše dosedanji član upravnega odbora Jakljevič Anton, vpiše pa novi član Vukšinič Marko, posestnik v Gabrovcu 12. — Pri **Strojni zadrugi v Savljah**, z. z o. j., se izbrišeta člana upravnega odbora Merhar Filip in Lenče Anton, vpišeta pa se nova člana: Dečman Jože, posestnik v Savljah 10, in Čemažar Kocijan, posestnik v Klečah 30.

Zaplemba imovine upornika

Z odločbo Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino se zaplenja vsa premična in nepremična imovina brez izjeme, lastnina upornika Franca Belka, roj. v Črnomlju dne 18. aprila 1897 in v Loki bivajočega kmetovalca v prid Zavoda za upravljanje, likvidacijo in dodeljevanje imovine, zaplenjene upornikom.

Vsem sorodnikom in znancem javljamo žalostno vest, da nas je danes, 23. julija, za vedno zapustila naša ljuba mama, stara mama, sinaha, sestra in teta, gospa

Frančiška Drašler
roj. Turšič

v 73. letu starosti. — Pogreb preblage pokojnice bo danes, v soboto, ob 18, izpred hiše žalosti v Dolu na farno pokopališče sv. Marjete v Borovnici.

Dol, dne 23. julija 1943.

Ivan Drašler, soprog; **Alojzija** por. **Stanovnik**, hčerka; ostalo sorodstvo.

Redka in lepa 40 letnica mature

Pred kratkim so v Ljubljani obhajali 40 letnico mature nekdaji maturanti iz leta 1903, kateri so maturirali na tedanji višji gimnaziji v Ljubljani, zdaj na klasični. Vseh tedanjih maturantov je bilo 84, izmed katerih jih živi zdaj, kolikor je znano, še 49. Najbolj razredčen je nekdanji a-oddelek, medtem ko se nekdanji b-oddelek še kar dobro drži. Največ izgub je prizadela vsemu letniku prva svetovna vojna, ki je pobrala precej tovarišev. Tudi sedanja vojna jim ni prizanašala ter je vzela dva. Prvi, ki je v tej vojni prvi dan padel, je bil minister **dr. France Kulovec.** Za njim pa je v Ljubljani umrl odvetnik **dr. Grablovec** za posledicami na bojišču dobljene bolezni.

Izmed teh 49 še živih jih v Ljubljanski pokrajini živi 27, kolikor se je dalo dognati, vsi drugi so zunaj meja Ljubljanske pokrajine po širnem svetu. Eden deluje že dolgo vrsto let v Helsinkih na Finskem kot ravnatelj tamkajšnjega konservatorija. To je **Funtek**, sin nekdanjega profesorja in pesnika Funtka.

Obletnice se je udeležilo 23 nekdanjih maturantov.

Dva tovariša, in sicer: Burgar Anton, gimnazijski ravnatelj v Kočevju, in Škulja Karel, župnik v Dolenji vasi pri Ribnici, ki sta bila zadržana, sta tovariše pismeno pozdravila.

Vsi jubilanti so se zbrali ob 10 dopoldne v križanski cerkvi pri sv. maši, ki jo je župnik Ivan Rihar opravil za rajne tovariše. Pri sveti maši je lepo prepeval moški dijaški zbor nekdanje višje, zdaj klasične gimnazije. Po skupnem fotografiranju so se vsi tovariši odpeljali na pokopališče k Sv. Križu, kjer so obiskali grobove vseh svojih tamkaj počivajočih rajnih profesorjev in tovarišev. Na grobove so položili šopke nageljnov. Popoldne so se sešli k prijateljskemu in tovariškemu pomenku, kjer so v tovariškem duhu obnavljali svoje spomine izpred 40 let ter sklenili, da se še večkrat snidejo.

Jubilantom želimo, da bi tako krepki in čvrsti v družbi še drugih svojih tovarišev mogli obhajati še 50 letnico svoje mature.

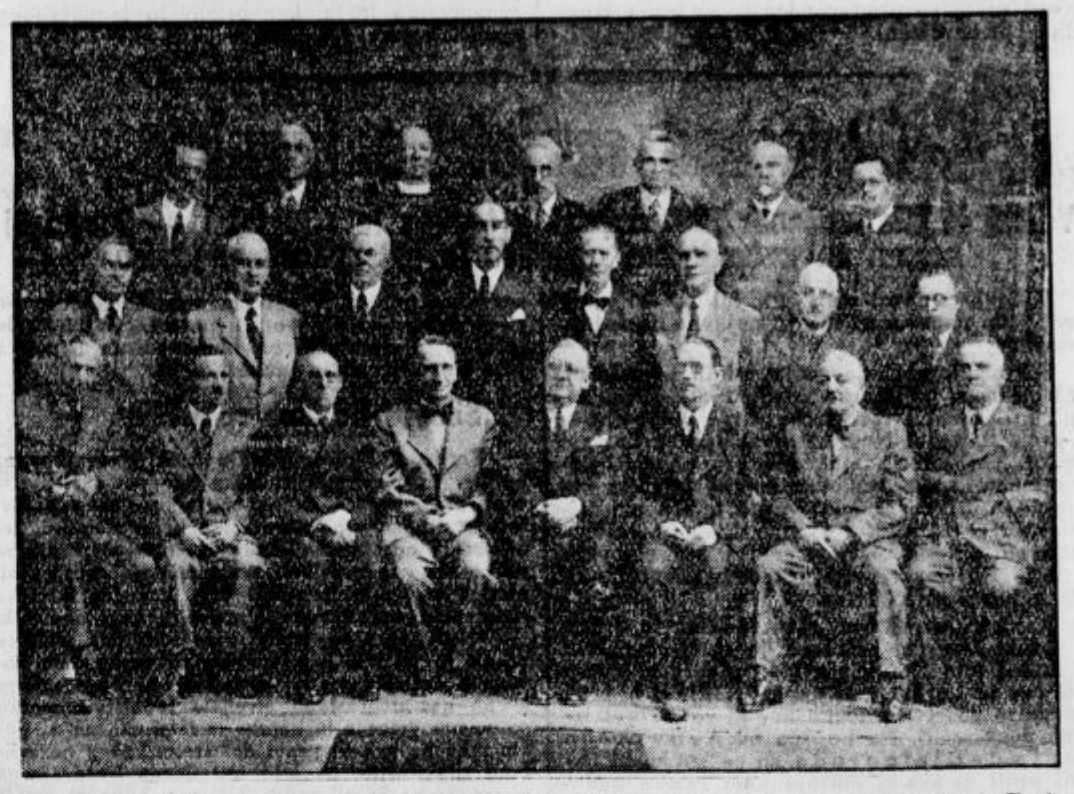

Od leve na desno v prvi vrsti sede: Del Linz, policijski uradnik v pok. v Ljubljani, Ferjan Franc inspektor Visokega komisarijata v Ljubljani, Košmerlj Janez, višji železniški uradnik v pok. v Ljubljani, dr. Erik Eberl, sodnik apelacije v Ljubljani, dr. Milan Vidmar, dekan tehniške fakultete v Ljubljani, dr. Fettich Oton, odvetnik v Ljubljani, Zarnik Alojzij, živinozdravnik, inž. Viktor Gostiša, vseuč. prof. v Ljubljani;

V drugi vrsti od leve na desno stoje: Kadunec Franc, gimnazijski ravnatelj, dr. Rekar Ernest, industrijalec, Podboj Ivan, železniški inspektor v pok. v Ljubljani, Hieng Ernest, veletrgovec v Ljubljani, Badiura Rudolf, referent Visokega komisarijata v Ljubljani, dr. Roš Fran, odvetnik, Supin Karel, župnik v Št. Jakobu, Rihar Ivan, župnik v Dolskem;

v tretji vrsti od leve na desno stoje: Merala Ferdinand, sodnik okr. sodišča v Ljubljani, Mulaček Rajko, sodnik upravnega sodišča, Breceljnik Alojzij, župnik, Kremžar Franc, urednik v Ljubljani, Južnič Rudolf, gimnazijski profesor v Ljubljani, Bajuk Marko, gimnazijski ravnatelj v Ljubljani, dr. Novak Franc, gimnazijski profesor v Ljubljani.

ZADNJA CARICA

72

Eden izmed najžalostnejših dogodkov v tem boju, ki je carica bojevala proti vsem, ki so jo svarili pred Rasputinom, je bila zgodba o odpustitvi dvorne dame Tjučeve. Ta gospodična, ki jo je priporočila velika kneginja Elizabeta, je postala vzgojiteljica mladih caričin. Pripadala je moskovski družbi in okolju, ki je bilo globoko prežeto z verskimi in narodnimi ideali. Bila je sorodnica velikega pesnika Tjučeva, ki je opeval te ideale. Gospodična Tjučeva je bila prežeta z isto preprosto in gorečo vero, ki je dajala po caričinem mnenju toliko privlačnosti gospe Virubovi. V začetku je postala Tjučeva velika Anina prijateljica, kar je bilo znak velike duhovne sorodnosti. Kadar sta le mogli, sta se sprehajali skupaj. Ko pa se je položaj gospodične Tjučeve na dvoru utrdil, se je to prijateljstvo kar nenadoma ohladilo. Na njegovo mesto pa je stopila prava mržnja, ki je nista mogli prikrivati. Take spremembe so se na dvoru pogostokrat dogajale. V tem primeru pa se je navadnim razlogom pridružila še želja, ki sta jo imeli obe ženski, da bi vplival na carico na verskem področju, za katero se je ta tako navduševala. Če je Ana Virubova imela svoje varovance med ljudmi, »ki so bili žejni svetosti«, je tudi gospodična Tjučeva imela svoj krog. Med temi je bil tudi nek škof, ki mu je hotela odpreti pot do vladarjeve naklonjenosti. Skupina Rasputinovih prijateljev temu škofu ni zaupala. Iz tega je nastal spor med gospodično Tjučevo in Rasputinom. V tem svojem boju pa je šla predaleč. Izgovorila je neprevidne besede v zvezi s carico v navzočnosti ljudi, ki so komaj čakali, da bi slišali kaj slabega. Šla je celo tako daleč, da je pred pričami izjavila, da je carica »klistovka«.

Ni treba poudarjati, da so te besede bile sprejete z veseljem in so jih razširjali po mestu in njihov pomen še pretiravali. Tjučeva je s svojimi neprevidnimi besedami silno škodovala carici, posebno še, ker je njen uraden položaj na dvoru dajal še večjo vrednost hadobnim besedam, ki so prihajale iz njenih ust. Ko je končno vzgojiteljica carjevih otrok bila odpuščena, kar je bilo popolnoma naravno, je ta odpustiev izzvala pravi škandal. Ker se je Tjučeva nekoč bahala, da je spodila Rasputina v navzočnosti velikih knezov, se je začelo govoriti, da je postala žrtev svoje gorečnosti in vdanosti do carja, ker je skušala preprečiti Rasputinu, da bi si dovolil neke nedostojnosti z mladimi carjevimi hčerkami. Prav kmalu se je začelo celo trditi, da je carica prepustila svoje hčerke Rasputinu... Ta strašna izmišljotina je dospela na ušesa tudi carici. Toda ta nesramnost je presegala vse meje, tako da se carica niti ni čutila prizadeto. Skoraj popolnoma mirno je o tem poročala carju. Ko je obrekovanje prišlo že tako daleč, je niti ni več ganilo. Vzbudil se je v njej samo vedno večji prezir do ljudi, ki so bili zmožni, da so si izmišljali in širili tako strašne laži. Dejstvo, da so gospodično Tjučevo slavili in proglašali kot plemenito žrtev prav tisti, ki so skušali očrniti vladavino, je carico utrdilo v prepričanju, da izvira vsa sovražnost do Rasputina od tistih, ki so sovražili carja in Rusijo ter so hoteli upropastiti vladavino. Če je zadeva gospodične Tjučeve tako razburila moskovsko družbo, kjer je ta imela mnogo prijateljev in sorodnikov, in če se je petrograjska družba pridružila moskovski, da sta skupno napadali Rasputina in širili o njem najstrašnejša obrekovanja, je vzrok v dejstvu, da so bili vsi ti ljudje popolnoma zaslepljeni od opozicionalnega duha in so postali bolj ali manj nezavedno sodelavci najhujših revolucionarjev.

Tudi v tem se carica ni popolnoma motila. Že tedaj je bilo razumljivo, da bo Rasputinova zadeva postala za ruski dvor to, kar je »škandal ogrlice« bil za Versailles. Vsi revolucionarji so se je polastili z velikim veseljem. Tisti pa, ki so bili iskreno vdani vladarju, se niso niti zavedali, kako veliko škodo delajo vladi s tem, da sprejemajo in širijo s tako lahkomiselnostjo take govorice. Nespametne govorice so naraščale kakor plaz in so prehajale iz salonov v kuhinje, iz ust ljudi iz višjih krogov do ust preprostega ljudstva. Odmev razgovorov, ki so se vršili v višji družbi med šalami in smehom, je segal do najbednejših gostiln, kjer so revolucionarni agitatorji z njimi razburjali svoje poslušalce. Te govorice pa so prihajale tudi na deželo in kmet je z grozo poslušal, kako je dvor, bivališče Gospodovega maziljenca, postal kraj strahotnih orgij.

Nihče ne bo mogel prav razumeti te Rasputinove zgodbe, če se ne bo uveril, da je bil zloglasni kmet samo pretveza za divji boj proti vladavini, ki pa bi se razdivjal tudi, če bi tega razloga ne bilo. Carica je to dobro slutila. Car je večkrat z nevoljo izjavil, da ne more razumeti, zakaj se toliko ljudi briga za to, kdaj in kako prihaja ta kmet v carsko palačo ali kroži okrog nje. Ta stvar se je tikala samo njega, carja, in nikogar drugega... Morda je kot človek, kot oče in kot soprog imel popolno pravico, da se je tako izražal. Morda pa bi kot car tega ne smel. Na vsak način pa je carica imela popolnoma prav, če je s prezirom gledala na tiste, ki so kričali o škandalu. Kdo so končno bili tisti, ki so najbolj kričali?

Dve lepi verski slovesnosti v središču Gorenjske

Posvetitev Gorenjske Brezmadežnemu Marijinemu srcu

Sleherni večer v maju so se zbirali ljudje pred oltarjem nebeške Matere v kranjski župni cerkvi, da opravijo šmarnično pobožnost. Prisrčno so doneli otroški glasovi zbora ministrantov, ki so peli litanije po starem ljudskem napevu in zajeli vso v cerkvi zbrano množico, ki je vneto odpevala. **Višek vseh pobožnosti je bila slovesna posvetitev.**

Zadnjo majniško nedeljo so prihitela v Kranj odposlanstva iz vseh gorenjskih fara, da se posvete prečistemu Srcu Marijinemu. Za to slovesnost so postavili kip Marijaniške Matere božje nad tabernakelj v glavni oltar. Obžarjena od venca luči, v razkošju cvetja in zelenja je njena mila podoba dajala slovesnemu dnevu še večji sijaj.

Ljudstvo je napolnilo cerkev do zadnjega kotička; mnogi so ostali zunaj, bilo jih je celo toliko, da je bil prostorni kranjski glavni trg skoraj premajhen; pravijo — če je ta primera umestna — da se je zbralo toliko ljudi, kakor jih je včasih prihajalo na tombole. Ob petih popoldne je prišel prevzvišeni **škof celovški g. dr. Rohracher** v slovesnem sprevodu mimo zbrane množice in pristopil h glavnemu oltarju. Ta je bil ves v cvetju in pred njim so v dolgih lokih izpod stropa viseli venci. Sveto mašo je ob asistenci znanih gorenjskih gospodov duhovnikov Zupanca, Podvinskega, Čemažarja, Hitija, Hutha in še drugih daroval sam prevzvišeni. Med sveto mašo je ljudstvo pelo litanije Matere božje. Z glasnim ljudskim petjem, ki je ponos vseh Gorenjcev, kadar se zbero v cerkvah, so se verniki pripravljali na posvetitev Srcu Marijinemu, ki se je z ganljivo prisrčnostjo izvršila med sveto mašo. Kakor da bi vsa Gorenjska po zbranih vernikih v cerkvi prosila svojo nebeško Mater: Marija, Tvoji smo, varuj nas!, takšni občutki so prevevali slehernega izmed prisotnih.

V enem samem veličastnem spevu je donela vroča molitev h Kraljici neba in zemlje. V njene roke je ta dan nešteto src položilo usodo svojo in svojih dragih. In prav za vse so molili zbrani verniki.

Po končani slovesnosti je kranjski župnik g. Beuke v imenu Gorenjske poklonil prevzvišenemu simbol gorenjske zemlje — sliko čudodelne podobe Marije Pomagaj z Brezij s posvetilom in zahvalo. Zahvalo zato, ker je bil to zadnji obisk celovškega škofa med njemu zaupanimi verniki in slovo ob odhodu na novo nadškofovsko mesto v Solnograd. Ginjen se je prevzvišeni pred oltarjem poslovil od vernikov in v spremstvu sivolasih gorenjskih duhovnikov, deleč škofovski blagoslov, zapuščal cerkev in se napotil preko ulice do svojega stanovanja, vseskozi obdan od velikega števila ljudstva.

Dolgo je še vrela iz cerkve pisana množica ter se po vseh cestah in stezah, peš, na kolesih in vozovih vračala v bližnje in daljne domove, navdana s toplimi čustvi mogočnega varstva same Kraljice in Matere božje.

Telovska procesija kranjske župnije na Primskovem

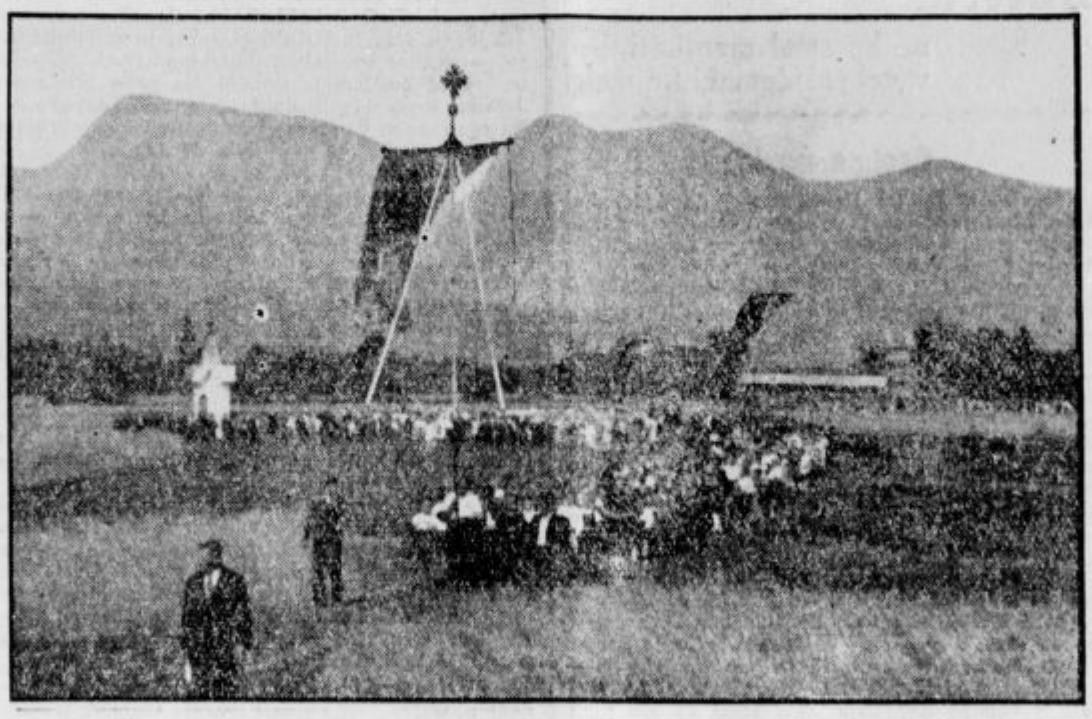

Pod okriljem gora in bleska žitnih klasov se je procesija pomikala po kranjskem polju

Zadnji blagoslov z Najsvetejšim je kranjski župnik podelil ob velikem križu, postavljenem na primskovskem pokopališču.

V nedeljo, dne 4. julija, je bil na Primskovem, ki je podružnica kranjske farne cerkve in posvečena Materi božji, izreden praznik. Ob treh popoldne se je razvila od cekve na polje telovska procesija kranjske župnije. Ker so procesije, ki bi se zvrstile po polju, tudi na Gorenjskem redkost in ker je sam kranjski župan želel čim večjo udeležbo, ni čudno, da se je te procesije udeležilo staro in mlado, od blizu in daleč. Saj cenijo število vernikov na 7000. Osem bander — kranjsko farno, roženvensko, primskovsko, rupovsko, čirčiško, šenčursko, šmarsko in predoseljsko je plapolalo v zraku, poleg teh pa še več manjših. Za belim mladinskim praporom je šla skupina belooblečenih deklic, ki so nosile zelene vence v rokah, a za temi spet večja skupina deklic, oblečenih v bele obleke. Daleč po polju se je razširila in raztegnila procesija, ko je duhovnik z Najsvetejšim dospel na ozare k prvemu znamenju, okrašenemu z rdečimi gorenjskimi nageljni in rožmarinom. Veličastno je zvenel njegov doneči glas preko polja in klasja. Ubrano in glasno mu je odpeval pod vodstvom organista g. Roglja primskovski cerkveni zbor, pomnožen z najboljšimi pevci iz okoliških fara. Lepa, neraztrgana procesija se je pomikala po ozarah med zorečim žitom, dalje k znamenju ob gozdu in odtod h kapelici sredi polja (glej sliko). Vonj zemlje se je mešal s kadilom, srebrni zvonik mične cerkvice se je lesketal v sončni pripeki, kakor bi spremljal premikajočo se množico na njeni poti; v ozadju za bujnimi gorenjskimi polji so nemo stale gore, kakor bi strmele nad veličastnostjo dneva. Posamezne skupine — skoraj vsaka je štela do 1000 ljudi — ki so šle za svojimi banderi, so pele ali molile ter tako javno izkazovale čast Kristusu Kralju. Zaključek in zadnji blagoslov je bil na primskovskem pokopališču pri velikem križu, kjer je g. župnik Beuke bral sveto mašo. Ljudsko petje je povečalo že itak lepo slovesnost. Tako veličastne procesije Primskovljani in tudi marsikateri izmed ostalih Gorenjcev nisc še doživeli.

Po končani sveti daritvi so verniki spremili duhovnika z Najsvetejšim v cerkev, kjer so pevci zapeli »Povsod Boga«. Ljudje so odhajali nasmejanih obrazov, lomeč vejice z mlajev, saj je sleherni hotel prinesti, ko je že pri procesiji tako globoko občutil božjo navzočnost in neizrečeno tolažbo, blagoslov tudi s seboj na svoj dom.

Prodaja mesa na odrezek 112

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 24. julija t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »112« julijskih živilskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani, 100 gramov govejega mesa. Delitev se bo pričela ob 7.

Petrolej za julij. Mestni preskrbovalni urad bo delil nakaznice za petrolej za mesec julij zato, da v ponedeljek, 26č t. m., pridejo na vrsto upravičenci z začetnicami A do Č, v torek, 27. t. m., upravičenci z začetnicami D do F, v sredo, 28. t. m., upravičenci z začetnicami G do I, v četrtek, 29. t. m., upravičenci z začetnicami J do K, v petek, 30. t. m., upravičenci za začetnicami L do N, v soboto, 31. t. m., upravičenci z začetnicami O in P, v ponedeljek, 2. avgusta, upravičenci z začetnicami R do Š, v torek, 3. avgusta, upravičenci z začetnicami T do V in v sredo, 4. avgusta upravičenci z začetnicama Z in Ž. Urad bo petrolej nakazoval upravičencem izključno samo navedene dni, in sicer vsak dan od 8 do 10 in od 15 do 17 na Krekovem trgu št. 10, v Mahrovi hiši, soba št. 1, v I. nadstropju.

Zavora duhovnih naporov

Duhovni zagon v zadnjih desetletjih prepreči zlasti neko podtalno, mnogokje skoraj podzavestno, a drugod prav zavestno miselno gibanje, ki mu je težko najti drugo ime kakor kvietizem. Ni to samo oni kvietizem, ki ga poznamo kot nekak moralni sistem, od katolicizma zavržen, temveč je to neka splošna, na različna področja segajoča struja, ki skuša v temelju spremeniti človekov odnos do duhovnega napora. Ta področja se širijo vse tja, kamor sega kraljestvo duha in njegovih zakonitosti.

Kvietizem pomeni v glavnem miselnost, da se mora človek na duhovnem področju držati pasivno in ne izsiljevati nobenih odločitev po lastnih zamislih. Kakor je na moralnem področju kvietizem nauk, ki ves napredek človeka pripisuje delovanju milosti, zametava pa človekovo sodelovanje, tako pa se na splošno duhovnem področju bori proti aktivnemu poseganju v zakonitosti duhovnega kraljestva in hoče prepustiti ves razvoj neki slepi nuji, ki ji je on le prisluškovalec, a ne usmerjevalec, »Quieta non movere!« Ne razgibaj, kar miruje!

V sodobnem življenju in prizadevanju se je ta kvietizem razširil iz zgolj moralnih osnov na splošno duhovna področja ter tam povzroča pustošenje. Gotovo tudi kvietisti hočejo marsikaj; hočejo, da bi bilo tako in ne drugače; žele si uspeha, in niso indiferentni do zaključka razvoja, do konca. A vendar je zanje značilno, da pričakujejo uspeha le od nekih čudežnih, nenadnih posegov božje previdnosti v razvoj človeškega dogajanja. Zatekajo se k raznim napovedim in prerokovanjem dvomljivega ali celo smešnega značaja, ki jim obljubljajo uspeh in konec ugodnega razvoja brez njihovega sodelovanja, brez truda, brez dela. Ob vprašanju komunizma se zlasti pokaže ta kvietizem v vsej svoji gnilobi. Pravi namreč, da je komunizem nujno zlo, ki mora zadeti krščanstvo, da se v preganjanju duše kristjanov zopet očistijo in povrnejo nazaj k prvotnemu evangeliju. Vsakršna borba proti njemu je nekako zoperstavljanje neizogibni nujnosti, ki jo gotovo tudi Bog hoče. Še bolj pa pride do izraza kvietizem v vsej svoji podli strahopetnosti takrat, kadar si dejansko stojita nasproti dve gibanji, ki eno njih dviga prapor resnice, drugo pa se bori pod zastavo zmote ali laži. Kvietizmu je takrat borba resnice proti zmoti izdajstvo nad krščanstvom, kajti njihovo krščanstvo je istovetno z »mirovanjem za vsako ceno«.

Pečelo kvietističnega gibanja, če ga smemo imenovati gibanje, kajti »quieta non moventur«, kar miruje, se ne giblje, je kapitalni greh — greh lenobe. A to ni nikakor navadna lenoba, omejena na posameznika. To je — kakšno protislovje! — borben sistem, ki je toliko bolj aktiven v uveljavljanju duhovne lenobe, kolikor bolj je len v uveljavljanju duhovne aktivnosti. Na dnu tega gibanja je smetišče — čeprav duhovno, a vendarle smetišče — ki smrdi do neba. Treba bi bilo novega Herakleja, ki bi vani napeljal očiščujoči veletok, kakor je nekdaj grški Heraklej napeljal celo reko v Avgijeve bleve ter jih tako očistil. Tedaj bi se duhovne sile, ki jih kvietizem tišči k tlom, zopet lahko sprostile in šle naprej, nikoli mirujoče, po poti duhovnega razvoja. v.

Skladatelj Anton Jakl - 70 letnik

Dne 24. julija 1943. praznuje naš jubilant svoj 70-letni rojstni dan. Rodil se je na Češkem l. 1873., 24. julija v Uhlířských Janovicích. Leta 1889. se je prostovoljno javil k vojaški godbi k 89. pp., ki je bil tedaj v Jaroslavi v Galiciji. Tam se je pri kapelniku V. Eisman-u izučil instrumentacijo. Privatno je študiral harmonijo, Josipa Foersterja, profesorja Praškega konservatorija. Leta 1896. je prišel v Ljubljano in pristopil k vojaški godbi k 27. pp., ki je bil tudi prvi dirigent. Od 1906. do 1926. je bil v službi v drž. študijski knjižnici v Ljubljani. Ves ta čas je bil član ljubljanskega opernega orkestra, do l. 1932. Napisal je več slovenskih venčkov za klavir, salonski orkester, veliki orkester ter za godbo na pihala, med katerimi sta najbolj poznana velika venčka: »Potovanje po kranjski deželi«, »Slovenski biseri«, »V veseli družbi«, »Po naših livadah« itd. Napisal je tudi veliko koračnic, valčkov in drugih skladb. Zadnje njegove skladbe so tri Marijine pesmi, katere je uglasbil za zbor in orgle.

Dragi jubilant! Slovenski glasbeni svet Ti k Tvoji 70-letnici hvaležno čestita, še posebno zato, ker se naša lepa slovenska pesem po Tvoji zaslugi glasi po širni naši domovini in še čez njene meje. Želimo Ti, da uživaš za Tvoje zasluženo delo s svojo drago družino, še mnogo let v polnem zdravju in božjem blagoslovu.

KULTURNI OBZORNIK

Deržajeve »Podobe«

Založba »Viharnik«, ki namerava izdajati predvsem oziroma samo planinsko literaturo, je pred kratkim izdala, »dosledna svojemu načrtu«, E. Deržaja »Podobe«, knjigo, opremljeno z avtorjevimi linorezi, ki nosi vabeč in mnogo obetajoč podnaslov »Gore in ljudje«.

Če je že pisateljeva prva knjiga »Grah« bila porojena s takimi težavami kot pripoveduje uvod v »Podobe«, »s pomočjo klešč in drugih padarskih pripomočkov«, pa za drugo še bolj velja Horacov verz: »V popadkih treso se gore, izlegla bo smešna se miš...« Res, gore so trepetale, misleč, da se bo rodilo dete, ki bo resnično nosilo odsev njihove veličastne podobe, pa se je iz tega izrodil »monstrum«, tak čuden spaček, da bi ga najboljši kritik ne znal krstiti na pravo ime. Je mar to zbirka podlistkarskih humoresk, satir, črtic, slik? Ne vem! Prej bolan poizkus napisati nekaj, kar naj bralca — niti zabava ne, kar je najmanj, kar človek od knjige pričakuje —, temveč spravi v slabo voljo. V vseh teh grobih podobah ne občuti bralec niti trohice gore, niti betve tega, kar bi opravičevalo izid knjige v založbi, ki naj izdaja knjige iz gorskega življenja.

Takale pa je približno literarna vsebina knjige: »Alpinist filozof Favstin Celestin Fortunat Avrelij Leščenec« — o človeku, ki so mu vsi ljudje le bedaste infuzorije, sam sebi pa se zdi nekak nadčlovek, ki kreše svojo trmo v naskakovanju skal in zime ter sanja, da bo njegova filozofija človeštvo rešila in osvobodila, (morda pa je v tem kaj pisateljeve avtobiografije in je njegova knjiga že poizkus tega Leščenčevega poslanstva?). »Frumencij Kokotec in sto izletov« — zgodba upokojenega svetnika in upokojenega hribolazca, ki mu žena določa »plezalne ture« po stanovanju in okolici Ljubljane (da, edino tak človek — copata bi lahko napisal še podobno knjigo). »Razvoj in pomen spominskih knjig v kočah in na vrhovih« — vprav dadaistično zmedeno besedičenje o kočah, oskrbnikih, spominskih knjigah, zemljevidih, majskih hroščih, pajkih itd., itd., — resnično in globoko jedro knjige, resnično njena »krona« kot je človek »krona stvarstva, ki ga krona in pokrona« (da, gospod pisatelj!), potem pa »mikavna« zgodbica zakonske nezvestobe »Gospe Kunigunde«, ki išče svoje zabave v zimskem športu (ali ni pisatelju tudi njegova literarna Muza prav tako nezvesta?) in tako dalje preko »Jubileja« do »Severina in Apolonije« — zgodbe dveh mravelj, ki se gresta visoko turistiko po kaktejah in okenskih policah in bi morda edini bili zadovoljni s tole vsebino, ki se skriva pod visokodonečim naslovom »Gore in ljudje«, in ki naj »v šaljivi besedi naniza pred bralca vse polno spominov na zanimive ljudi in zgodbe, ki jih je bralec nemara sam kdaj doživel«, kot pravi priloženi prospekt.

Take knjige naš čas niti naš človek ne potrebuje in ne želi! Prav, vsak bo z veseljem segel po pristno šaljivi knjigi, ki ga bo za trenutek razvedrila, toda tak bolan »humor« odklanjamo. Na našo, avtorjevo in založničino srečo pa nas nekoliko potolaži drugi del knjige, kjer nam Deržajgrafik v 31 linorezih pod skupnim naslovom »Hrepenenja« podaja vrsto podob iz naših gora (dasi ne vem zakaj na rumenem in zelenem oglasnem papirju?). Nekaterih izmed njih je človek kar vesel (str.: 159, 173, 179, 205, 215). Iz njih veje pristno, neposredno doživetje gora, ki ga v prvem delu knjige zastonj iščemo in so tudi ondotni linorezi nevredni bratje linorezov »Hrepenenja«. Da, mnogo ljubše bi mi bilo, če bi avtor, znan slikar naših gora, opustil pripovedni tekst v knjigi in izdal samo te podobe, ki mnogo bolj ustrezajo njemu samemu in založbi. Spremno besedilo k slikam kljub nekaterim jezikovnim nasilnostim ustreza svojemu namenu in nam kaže tudi Deržaja-pisatelja v drugačni luči kot prvi del knjige.

Založba »Viharnik«, ki po svojih dosedanjih knjigah le slabo nadomešča nekdanjo knjižnico »Planinske matice«, naj v bodoče sleherno svojo izdajo dvakrat pretehta, preden jo pokloni narodu — kajti nekoliko več odgovornosti bi si človek kljub vsemu le želel. Bojim se, da bo ob taki reklami kot si jo je napravila prav s to knjigo, čitajoče občinstvo tudi za jesen napovedani prvi del zbranih planinskih del Janeza Gregorina, ki poleg Kugyja in Juga spada gotovo med naše planinske klasike, sprejela s tistim nezaupanjem, ki si ga založba z deli kot so te »Podobe« po pravici ustvarja.

Toliko! J. S.

Nazorjev »Dante«

Omenili smo že, da je pri Hrvatski Matici izšel letos okrog velike noči novi **Nazorjev** prevod **Dantejevega Pekla**, nismo ga pa tedaj še imeli v roki. Sedaj imamo knjigo pri sebi, in moremo že več poročati o tem književnem dogodku, ki Dantejevo pesnitev oživlja za naš čas. Kakor vemo, je v teh zadnjih letih izšel tudi novi nemški prevod (Vossler), potem češki, ki ga je prevel naš dobri znanec in na pol Slovenec Oto Babler v Olomoucu, znani prevajalec religioznih pesmi, a tudi slovaški prevajalec Karol Strmeň je v letošnjih slovaških revijah pokazal že več zgledov svojega prevajanja. Hrvaški prevod Pekla je izšel v zbirki **Knjižica svjetskih pisaca**, zv. 8, ki jo urejuje pri Hrvatski Matici dr. Slavko Ježić ter obsega s komentarjem vred 292 strani. Ni pa ta prevod nov, Nazor ga je namreč začel prevajati že leta 1915 v Kastvu ter je potem v odlomkih izhajal po raznih revijah. Končan pa je bil že v prvih letih po prvi svetovni vojni. Pa tudi pozneje ga je še mnogo popravljal. Začenja se ta izdaja z Nazorjevo pesmijo Dantejuf, kakor jo je napisal leta 1920 ob 600-letnici Dantejeve smrti. Potem pa slede posamezni spevi brez komentarja in opomb, kar vse je postavljeno na konec ter je delo dr. I. Hergšića. Ni pa Nazorjev prevod — riman, kakor bi kdo mislil, temveč preveden v raznih oblikah endekasilaba brez pogleda na to, ali se konča z žensko stopico ali moško. Kakor je že leta 1935. dognal, raziskavajoč Dantejev metrum, da ima Dante v svoji pesnitvi 76 variant endekasilaba (naši prevodi vzamejo za pravilo Dantejev osnovni obrazec!), zato je sedaj hotel predvsem metrično prikazati Dantejevo pesnitev ter miselno natančno. Zato ni segel po rimah, temveč prevajal v metrični prozi. Znani napis na poti v Pekel se glasi v njegovem prevodu:

»Kroza me u grad ulazi se bólova,
Kroza me u jad ulazi se vječni,
Kroza me s' ide k izgubljenoj čeljadi.
Potakla pravda moj je tvorca visokog:
Božanska me je svemogućnost sazdala,
Mudrina višnja i ljubav prvobitna.
Stvoreno ništa prije mene nije
Do vječnih stvari, a vječno trajem.
Svih s' nada man'te, vi što ulazite!«

Od str. 191 do 271 je komentar, kakor ga je po najnovejših italijanskih komentatorjih napravil za posamezne speve in verze **dr. I. Hergešić**. Končno pa sledi »pogovor«, kjer Hergešić govori o Danteju samo na nekaj straneh (275—278), potem pa takoj preide na sledove Dantejeve pesnitve v hrvatski književnosti, ki jih zasleduje v dubrovniški literaturi. Zadnje poglavje (3) pa je posvečeno prevodom Danteja v hrvaščino (Pekel je prvi v celoti prevel Buzolić v rimah, Kršnjavi v prozi, Uccellini v rimah, Nazor v ritmični prozi, ni pa še v celoti izšel v številnih odlomkih objavljeni rimani prevod v enajstercih Pekla Mihovila Kombola, ki je izhajal zadnje desetletje v Književniku Hrvatskem ter v Primjerih iz strane književnosti). Tako se hrvatski prevod pridružuje najnovejšim prevodom Dantejeve pesnitve, ki je že zdavnaj postala last vsega kulturnega človeštva.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 24. malega srpana: Mati usmiljenja; Franc Solan, spoznavalec; Kristina, devica in mučenica.

Nedelja, 25. malega srpana: Jakob, apostol; Krištof, mučenec; Valentina, devica.

Lunina sprememba: 24. malega srpana: Zadnji krajev ob 5.38. Herschel napoveduje nestanovitno vreme.

Zgodovinski paberki

24. malega srpana:

l. 1842., se je rodil na Skaručini časnikar in ljudski pisatelj **Jakob Alešovec.** Ljudsko šolo je obiskoval v Kamniku pri frančiškanih, gimnazijo v Ljubljani, po končanem 6. rezredu je prestopil na učiteljišče, pa kmalu odšel k M. Vilharju na Kalec za domačega učitelja. S Kalca je šel k grofu Lanthienariju v Vipacco urejevat knjižnico, pa se 1867. vrnil v Ljubljano. Že kot dijak je bil silno kratkoviden, l. 1885. pa so mu oči popolnoma opešale. Ta nezgoda in neredno življenje sta povzročila, da je živel zadnja leta precej zanemarjen in zapuščen. Umrl je 17. oktobra 1901. leta v Zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani. Pod vplivom nemške šole je kot petošolec ustanovil z nekaj tovariši nemški dijaški list »Die Sschwalbe«, nato je priobčeval svoje spise v raznih nemških časopisih, po vsebini so ali potopisi ali pa zgodvinske povesti. Slovenski svet so mu odprli Lovro Pintar, Blaž Potočnik, zalsti pa Miroslav Vilhar, ki ga je vzpodbujal, naj piše tudi slovensko. Prvi njegov slovenski spis je objavil leta 1866. celovški »Slovenec«, naslednjega leta je izdal v Ljubljani delce »Kustoca in Vis«, sledila so razna dela, naj omenimo le nekatera: Cesar Maks in Mehika. Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini, Vojska na Turškem. Zanimivi sta zlasti avtobiografska povest »Kako sem jaz likal« in »Ljubljanske slike«. Alešovec je bil ljudski pisatelj v dobrem pomenu besede: brez umetniškega stremljenja je pisal preprosto, za svojo dobo pravilno ter z veliko hudomušnostjo in šegavostjo. Na Bleiweisovo prošnjo je prevzel uredništvo »Triglava«, ki pa je že po enem letu 1870. jeseni zaspal. Glavno Aleševčevo časnikarsko podjetje je bil humoristično-satirični list **»Brencelj v lažnivi obleki«,** izhajati je začel leta 1869. po dvakrat na mesec, začasno prenehal s 7. številko 1875., se zopet pojavil 1877., izhajal do 1880. po enkrat, od 1882. po dvakrat na mesec, l. 1884. z 9. štev. prenehal in se v istem letu nadaljeval pod imenom »Novi Brencelj v zbadljivi in šaljivi obleki« do konca 1885. l. Brencelj je izhajal spočetka z Dežmanovo podobo z grebljami, ki beži bred brencljem-Alešovcem, pozneje je nosil podobo brenclja-Alešovca, kako pika; to ime se je naravnost prijelo pisatelja. Alešovec je bil rojen humorist in satirik. V boju med starimi in mladimi je bil na strani Bleiweisa. Za Winklerjeve vlade je nastopal proti »elastikarjem« (Šuklje). Dasi robat, je imel Brencelj velik političen pomen. Alešovec je sodeloval tudi pri Novicah in ljubljanskem Slovencu;

l. 1854., se je rodil na Dunaju znameniti zgodovinar **Konstantin Jireček,** proučeval je zlasti bolgarsko in srbsko zgodvino.

Novi grobovi

✝ **Gospod dr. Lojze Rant,** finančni svetnik v pokoju in mornariški podpolkovnik v rezervi, je mirno v Gospodu zaspal. Pogreb bo v soboto, 24. julija, ob 5 popoldne od doma žalosti, Sattnerjeva ulica 9 na Viču.

✝ **Gospa Ana Smrekar,** soproga strojevodje v Ljubljani, se je preselila v večnost. Pogreb bo v soboto, 24. julija, ob pol štirih popoldne iz kapele sv. Krištofa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Svetovnoznani roman
ARCHIBALDA J. CRONINA
CITADELA
zgodba zdravnika in sodobne družbe
JE IZŠEL v zbirki „NAŠA KNJIGA"
PREVEDEL L. KLAKOČER
418 STRANI
KNJIGA JE VEZANA V CELO PLATNO IN VELJA ZA NENAROČNIKE L 75·—
ZALOŽBA „NAŠA KNJIGA"
LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI
Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5
NK

✝ **Gospod Niko Kojič,** brivski mojster v Ljubljani na Poljanski cesti, se je po hudi bolezni preselil v boljše življenje. Pogreb bo v soboto, 24. julija, iz kapele sv. Nikolaja na Žalah ob pol treh popoldne.

✝ **Gospa Ivana Novohradsky** roj. **Sartory** je v visoki starosti 94 let mirno v Gospodu zaspala. Pogreb bo v soboto, dne 24. julija, ob 4 popoldne iz kapelice sv. Jakoba na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Naj jim sveti večna luč! Žalujočim naše globoko sožalje!

»Svet«

ne bo smel manjkati v nobeni domači knjižnici

Osebne novice

= **Redek jubilej.** Danes slavita dr. **Anton Rogina,** bivši predsednik višjega deželnega ter apelacijskega in kasacijskega sodišča v Ljubljani, in **Rupert Pivec,** mornariški generalni komisar bivše avstro-ogrske vojne mornarice v pokoju, **60 letnico** svoje mature na višji državni gimnaziji v Mariboru oziroma v Novem mestu. Tretji še živeči maturant istega gimnazijskega letnika 1883 častni kanonik lavantinskega stolnega kapitlja v Mariboru **Jožef Čižek,** dekan v Jarenini v Slovenskih goricah, sedaj v samostanu v Stični na Dolenjskem, se, žal, iz zdravstvenih razlogov tega slavja ne more udeležiti. Želimo tem našim štajerskim rojakom še prav dolg, zdrav in zadovoljen življenjski večer.

*

— **Začetek pasjih dni v dežju.** Vse naše pratike in koledarji navajajo, da se 23. julija pričenjajo pasji dnevi, ki trajajo do vključno 23. avgusta. Sonce stopi v znamenje bojevitega leva. Po dolgoletnih vremenskih zapiskih so bila leta, ko je v tem času vladala res prav pasja vročina, a tudi leta z velikim doževjem. Zelo vroči so bili pasji dnevi leta 1938., ko smo imeli še v začetku avgusta do +31° C, ko se navadno dnevna temperatura že nekoliko zniža, a jutranja začenja že počasi pod 10 stopinj Celzija. Lani je znašala jutranja minimalna temperatura na prvi pasji dan +12° C, letos pa je mnogo višja in je skoraj neverjetno, da je n. pr. toplomer meteorološkega zavoda zaznamoval že zjutraj +16° C. Bilo je res soparno, pa tudi močno oblačno. V četrtek je deževalo, pa tudi v petek zjutraj. V zadnjih 24 urah je padlo 4.9 mm dežja V četrtek popoldne je bilo izredno soparno. Najvišja dnevna temperatura +28.2° C. Barometer se je v petek za spoznanje dvignil od prejšnjega dneva in je dosegel stanie 761.5 mm, kar je pod normalo. Kakor vse kaže, bo julij tudi letos kot lani eden najdeževnejših mesecev.

— **Obrtnike** poziva odsek za obrtništvo Združenja industrijcev in obrtnikov, naj prijavijo Pokrajinskemu svetu korporacij do 31. t. m. vse količine **mizarskega kleja,** katere posedujejo bodisi za lastno uporabo ali za račun tretjih oseb. Opozarja se, da se morajo prijaviti brez izjeme vse količine nad 1 kg.

— **Sv. Jakob (25. jul.) v slovenskih pregovorih.** Če je sv. Jakob lep, mrzli bodo svetki (božični), a obilna bo jesen — je znano vsem ljudem. — Če na sv. Jakoba dan grmi, bodo orehi in lešniki piškavi. — Če na sv. Jakoba dan sonce sije, bo debela leča. — Če sv. Jakob žejo trpi, zima nič prida ni. — Čisti zrak o sv. Jakobi, ti žita shrambe polni. — Jakobova ajda in Ožbaltova repa, je malokdaj lepa. — Kakor sv. Jakob dopoldne vremi, tako bo tudi pred božičem te dni. — Na nebu megla sv. Jakoba dne, v prihodnje hudo zimo napove. — Na sv. Jakoba dan mora biti gnoj postrgan (morajo biti setve končane). — O ljubi sv. Jakob, da bi bil vsako leto dvakrat (da bi se dvakrat žito želo), sv. Mihael pa trikrat (da bi bila trikrat trgatev)! — O sv. Jakobu gre grozdje na božjo pot, o sv. Jerneju pa nazaj pride. — O sv. Jakobu se izselijo postolke. — O sv Jakobu pšenica zori ali zgori. — Pred sv. Jakobom tri dni lepo, rž prav dobro dozorela bo. — Smrdi kakor kozel o sv. Jakobu — Sv. Jakob je dobro godišče, takrat so štruklji kakor platišče. — Sv. Jakob ima bučo, sv. Jernej pa nož. — Sv. Jakob ima bučo (za vino), sv. Jernej jo pa izprazni. — Sv. Jakob žito zori, čeprav se sonce kuja. — Se bom takrat ženil, ko se bom lahko o sv. Jakobu s sanmi k poroki peljal. Ali: O sv. Nikoletu, ki ni ne pozimi, ne poletu. — I. Šešelj.

— **Ponesrečen motociklist.** Te dni se je pri poizkušnji vožnji novega motornega kolesa ponesrečil na strmi gorski cesti 24-letni pekovski pomočnik in šofer Stanko Mlakar, doma iz Žažarja nad Vrhniko, in si hudo poškodoval desno nogo pod kolenom. Dobil je tudi notranje poškodbe. Njegov tovariš, ki ga je s premljal, je ostal pri nesreči nepoškodovan.

— **Nenavadna nesreča** je zadela te dni 10-letnega posestnikovega sina Franceta Gregorc iz Podsmreke pri Dobrovi. Ko je v sredo opoldne nesel fantek domačemu psu jesti, ga je medtem, ko se je sklonil k pripravljeni posodi, pes nenadoma popadel za obraz in mu pregriznil zgornjo in spodnjo ustnico tako močno, da je bil takoj ves v krvi. Fantka so seveda peljali takoj k zdravniku.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Velesovo nad Kranjem. Velesovska fara bi letos praznovala dve novi sv. maši dveh svojih rojakov gg. Zormana in Kerna. Zato so se 11. julija v božjepotni velesovski cerkvi verniki od blizu in daleč zbrali; z znano pesmijo »Novomašnik, bod' pozdravljen« so popoldne ob treh začeli spominsko pobožnost. Ubrano ljudsko petje, molitev svetega rožnega venca in druge molitve so jasno izpričevale, da rodna fara želi svojima novomašnikoma-rojakoma kar največ božjega blagoslova in milosti ter uspehov pri njunem delu v vinogradu Gospodovem. Slovesnost se je končala šele proti večeru in ljudstvo se je vrnilo na svoje domove.

Znanemu planinskemu pisatelju dr. Kugyju je za 85 letnico rojstva čestital tudi pokrajinski načelnik in državni namestnik dr. Rainer.

Na Količevem pri Domžalah je po kratki bolezni zatisnil svoje trudne oči g. Franc Podgornik, ki je bil dolga leta uradnik Bonačeve tovarne papirja. Rajni je bil doma iz Chiappovana pri Gorizii. Zapušča vdovo. Naj v miru počiva!

S Spodnjega Štajerskega

Zvezni vodja Steindl — vodja brambovcev. Vodja brambovcev štajerske domovinske zveze Blasch in vodja brambovske brigade iz Celja Drägert sta bila poverjena z drugimi nalogami. Poveljstvo brambovcev je prevzel vodja štajerske domovinske zveze Steindl. V njegovih rokah je sedaj združena vsa politična moč na Spodnjem Štajerskem. Za štabnega vodjo je bil imenovan dosedanji vodja brambovske šole v Rogaški Slatini Maierhöfer.

Odlikovana Spodještajerca. Vojni prostovoljec nadlovec Emil Verdnik iz Šoštanja in Ptujčan Jožef Bombek sta bila zaradi hrabrega zadržanja pred sovražnikom na vzhodu odlikovana z železnim križcem II. razreda.

Graški umetniki v Mariboru. V veliki dvorani mariborske Domovinske zveze bodo v nedeljo, 25. in v ponedeljek 26. julija nastopili člani graške opere. Sodeloval bo tudi balet in pa japonska plesalka Marion Iguhi.

Šolanje učiteljic v Ptuju. V Ptuju se je ob koncu šolskega leta vršilo sedemdnevno praktično in teoretično šolanje za učiteljice za ročna dela.

Smrtna kosa. V Studencih pri Mariboru je umrla 50-letna vdova po železničarju Marija Kaiser, v Polzeli pa 47-letna žena tkalskega mojstra Leopoldina Šetor roj. Podvrsič. Dalje so umrli: 14-letni Stanko Arnuš iz Podvincev, Andrej Cizerl, 37 let, s Spodnjega Brega, Franc Kolarič, 68 let, iz Spuhlje, ter Jožef Smeršič, 45 let, iz Dornave.

Strela v Šoštanju. V gospodarsko poslopje posestnika Kranjca pri Šoštanju je udarila strela. Nastal je velik ogenj, ki je upepelil gospodarsko poslopje in hleve. Živino so pravočasno rešili.

Ljutomerske žene v Cmureku. Pod vodstvom voditeljice ženskega urada v Ljutomeru gospe Bouvier so obiskale ljutomerske žene Cmurek, kjer so jih prisrčno sprejeli.

»Svet«

ne bo smel manjkati v nobeni domači knjižnici

Iz Hrvaške

Poglavnikov izlet na Sljeme. Dne 19. t. m. se je Poglavnik dr. Pavelič nepričakovano pripeljal na Sljeme, na katerem je bilo vse polno izletnikov. Na planini so bili tudi gojenci domobranske oficirske šole. Dr. Pavelič je bil najprej pri maši v kapelici Kraljice Hrvatov, nato se je pa pomešal med gojence domobranske oficirske šole, ki so bili ravno pri kosilu in je ostal med njimi dalj časa ter se ž njimi pogovarjal. Pravtako se je zadržal med izletniki, nato je pa obiskal ranjene vojake v prostorih planinskega doma.

Bolgarska studija o dr. Paveliču. V bolgarskem mesečniku za politična in kulturna vprašanja »Otac Pajsij« je objavil bolgarski vseučiliški profesor dr. L. Vladkin obsežnejšo študijo o dr. Paveliču pod naslovom »Obisk Poglavniku«. V studiji je opisano celotno dosedanje delovanje dr. Paveliča v dolgem razdobju borbe za samostojno hrvatsko državo.

Hrvaško-romunska pogajanja. V Bukarešto je odpotovala delegacija hrvaške vlade s pooblastilom, da z delegati romunskega prosvetnega in zunanjega ministrstva sklene prosvetni sporazum med NDH in Romunijo. Hrvaško delegacijo vodi dr. Hühn.

Komaj izgovori princeska »tri«, skoči srnica z vso težo na posteljo naravnost tja, kjer leži pod odejo — modras! In glej — iz postelje plane kača — hudobna in ostudna!

Hudobna Marjetica, ki je bila skrita za zastorom, se ni mogla premagati, pogledala je izza zavese, da bi videla, kaj bo!

Novost radijske postaje v Zagrebu. Hrvaška radijska postaja je navedla v svoj program tudi čitanje najboljših hrvaških književnikov. Kot prvi je čital odlomek iz svojega najnovejšega dela dr. Mile Budak, zunanji minister in predsednik Društva hrvaških književnikov. Roman, ki ga sedaj piše dr. Budak, bo zopet zajet iz življenja liških kmetov ter bo izšel pod naslovom »Ukazanje na Svetom Brdu«.

Smrt Srečka Kružiča. Po daljši bolezni je umrl v Zagrebu upokojeni ravnatelj hrvaških državnih železnic Srečko Kružič.

Hrvaško časopisje poroča, da so po hrvaških mlinih že pričeli mleti letošnji žitni pridelek.

V dneh od 26.—31. t. m. bodo po Zagrebu zbirali knjige za hrvaške vojake in ranjence.

Iz Srbije

Poziv organizacije Todt. Pisarna organizacije Todt v Beogradu je objavila razglas, da potrebuje več bivših jugoslovanskih vojakov, katere namerava zaposliti kot stražnike. Vodstvo organizacije poudarja, da bodo bivši jugoslovanski vojaki, kateri se bodo priglasili, resnično uporabljeni samo kot čuvarji raznih važnih naprav, v nobenem primeru pa ne kot vojaki. Organizacija bo dajala takim vojakom hrano, kakršno dobivajo redni vojaki, obleko in mesečno plačo. Poročeni bodo prejemali 700 dinarjev, neoženjeni pa 600 dinarjev.

V Požarevcu je te dni praznoval petdesetletnico rojstva tamošnji okrajni kmetijski referent inž. R. Sturm. Slavljenec je po rodu iz Slovenske Bistrice.

Vojaški tečaj. V veliki sejni dvorani v narodni skupščini v Beogradu je te dni pričel tretji vojaški tečaj za pospeševanje poklicne izobrazbe članov nemške vojske in vojaških uranikov. Seznam tečaja vsebuje 41 predmetov. Tečaj je odprl namestnik poveljujočega generala in vojaškega poveljnika v Srbiji, generalmajor Lončar, poveljnik mesta Beograd.

Vse mlatilnice v Banatu, ki so bile dosedaj urejene na pogon z bencinom, so letos preuredili na pogon z ogljem. Mlatilnic je v Banatu zelo veliko. Samo v okraju Kovačica jih imajo 128.

Drobna ljubljanska kronika

Družba sv. Vincencija Pavelskega praznuje god svojega zavetnika sv. Vincencija P. v nedeljo, t. j. 25. julija v Marijanišču. Ob 7 bo v kapeli sv. maša, nato ob četrt na 9 v karitativni pisarni obćno zborovanje.

Zanimivo razstavo svojih slik bo priredil v nedeljo, 25. t. m. ob pol enajstih mojster Vaclav Skrušny, dolgoletni šef slikarne Državnega gledališča. Razstavljenih bo okrog 60 del večinoma olja, pokrajine, tihožitja, pogledi na Ljubljano, Prago itd. Razstava bo v novi slikarni Državnega gledališča, ki se nahaja na dvorišču hiše nasproti vladne palače — Corso Vittorio Emanuele III. K nedeljski otvoritvi so vabljeni vsi ljubitelji slikarske umetnosti in prijatelji mojstra Skružny-ja, ki praznuje ob tej priliki svojo sedemdesetletnico.

Kr. Kvestura v Ljubljani je v posesti zlatega križca s kamni sumljivega izvora, ki se nahaja na razpolago lastniku v sobi št. 26-III.

Ribe na trgu. Na prostoru ob semenišču na Pogačarjevem trgu je v petek bilo naprodaj do 100 kg sladkovodnih rib-belic, ki so bile nalovljene v Gruberjevem prekopu in v Ljubljanici. Belice so bile po 40 lir kg. Poleg belic je neka žena prodajala žabje krake po običajni ceni. Naprodaj je bilo dalje nekaj kg sveže polenovke in nekaj kg morskega jezika ali ploče po maksimalnih cenah. Branjevci so že v četrtek, še bolj pa v petek bili dobro založeni z ringlojem. V četrtek je namreč prispela večja pošiljka raznega sadja v Ljubljano. Bilo je do 6 vagonov sadja, tako ringloja, breskev in jabolk.

Razprave pred kazenskim senatom. Med sodnimi počitnicami, ki trajajo od 15. t. m., dober mesec dni, vodi kazenski senat okrožnega sodišča tedensko razprave o tekočih zadevah. Zaradi tatvine konjske odeje, moške obleke, perila in zaradi poskusa tatvine 150 lir vrednega zajca je bil samski delavec, 32 letni Tomaž Slapar iz Tuhinja, ko je bil poprej že večkrat zaradi tatvine kaznovan, zdaj pred malim kazenskim senatom obsojen na 2 leti in 6 mesecev robije. Obtožen je bil tudi, da je letos aprila v hiši št. 2 v Wolfovi ulici ukradel 120 lir vredno kokoš, a je bil zaradi pomanjkanja dokazov oproščen. — Na 1 leto in 5 mesecev pa je bila obsojena neka 33 letna Slavka, ki je od lanske jeseni do letošnjega poletja sleparila in 13 strank opeharila za okoli 3.300 lir, obljubljajoč jim, da jim prinese z Dolenjskega moko in druga živila. V naprej je jemala od strank na račun večje ali manjše zneske, a živil jim ni prinesla, pač pa denar za sebe porabila. Zaradi raznih sleparij je bila že 16 krat kaznovana. Zaradi tatvine krompirja, 2 krušnih nakaznic za maj, kokoši in jajc ter poneverbe 150 lir je bil pečarski pomočnik Andrej H. obsojen na 10 mesecev strogega zapora in 50 lir denarne kazni.

Nad 30 milijonov posojil vknjiženo. Statistični podatki iz zemljiške knjige o vknjiženih posojilih navajajo, da je bilo v letošnjem marcu v zemljiški knjigi zaznamovanih 40 predlogov za vknjižbo zastavne pravice v varnost raznih, od ljubljanskih denarnih zavodov dovoljenih hipotečnih posojil in kreditov v skupnem znesku 2.229.593 lir. Najvišje, vknjiženo posojilo je znašalo 1,600.000 lir. V marcu je bilo dalje vpisanih 29 predlogov za zaznambo vrstnega reda pri kreditih v celotnem znesku 6.779.300 lir. Dva kredita sta znašala po 1,000.000 lir. V marcu je bilo torej v vsem 69 predlogov za vknjižbo posojil in kreditov v skupnem znesku 9,778.893 lir. V prvih treh mesecih tega leta je zemljiška knjiga v vsem zaznamovala že 185 predlogov za vknjižbo odnosno zaznambo posojil in kreditov v skupnem znesku 30.402.412 lir. Vsota posojil, ki so jih dali v treh mesecih ljubljanski denarni zavodi na zadolžnice in zastavne listine, je dosegla višino 6,071.408 lir.

Gledališče

Opera:

Sobota, 24. julija ob 19: »Mrtve oči«. Red Sreda.

Nedelja, 25. julija ob 19: »Traviata«. Gostovanje Zlate Gjungjenac. Cene od 35 lir navzdol.

Ponedeljek, 26. julija: Zaprto.

Torek, 27. julija ob 19: »Mrtve oči«. Red A.

Sreda, 28. julija ob 19: »Madame Butterfly«. Gostovanje Zlate Gjungjenac. Red Sreda.

Abonenti reda Sreda imajo izjemno danes v soboto predstavo v Operi, in sicer D'Alberta **»Mrtve oči«,** v tejle zasedbi: Pastir — Banovec, Kosec — Dolničar, pastirček — N. Stritarjeva, Arcesius — Primožič, Myrtocle — V. Heybalova, Aurelius Galba — Anžlovar, Arsinoe — Polajnarjeva, Marija iz Magdale — Golobova, Ktesiphar — M. Sancin, Rebecca — Poličeva, Ruth — Karlovčeva, Esther — Ramšakova, Sara — B. Stritarjeva. **Današnjo uprizoritev dirigira Niko Štritof,** Režija: C. Debevec, zborovodja: Simoniti, načrti za inscenacijo po zamisli režiserja: inž. arh. Rohrman, načrti za kostume: **Jela Vilfanova.**

Zlata Gjungjenac, primadona beograjske opere, bo pela v nedeljo naslovno partijo v Verdijevi **»Traviati«.** Prav posebno opozarjamo vse, ki žele slišati priljubljeno umetnico v partiji, s katero je pri nas ponovno žela največje uspehe.

Naznanila

RADIO. Sobota, 24. julija. 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 11 »Pol ure za vojaka« — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Napolitanske pesmi — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.12 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, operetna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Komorna glasba — 17.35 Prenos za Romunijo — 18 Gospodinjsko predavanje v slovenščini — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Lirična prireditev družbe EIAR: Gospod Bruschino, glasba: G. ROSSINI. — Maria Egiziaca, glasba: O. RESPIGHI. V odmorih: predavanje v slovenščini, zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Deu-Klanjšček, Cesta Arielle Rea 4 in mr. Bohinc, ded., Cesta 29. okt. 31.

NEDELJSKO ZDRAVNIŠKO DEŽURNO SLUŽBO bo vršil od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj, mestni zdravnik **dr Logar Ivan,** Ljubljana, Cesta 29. oktobra 7, telefon 41 52.

Poizvedovanja

Našla sem v četrtek zvečer manjšo vsoto denarja. Dobi se v upravi »Slovenca«

Najbolj izvirna in najbolj zanimiva knjiga letošnjega leta je
QUO VADIS
ROMAN V SLIKAH
ki bo izšel v začetku avgusta.
Oblika: četrt strani »Slovenca«
Velikost: 216 strani s 420 slikami na dobrem papirju.
Cena:
Mehko v karton vezana 32 lir
Trdo v polplatno vezana 45 lir
Trdo v celo platno vezana na najboljšem papirju . . . . . 85 lir
(Samo nekaj izvodov)
Čas za prednaročbo (zadostuje dopisnica): do 5. avgusta.
Naročila sprejema: Uredništvo »SLOVENSKEGA DOMA«

Največji klinični problem sedanjega časa

Revmatizem je v naših in sosednjih pokrajinah kar

ljudska bolezen,

ki ni nikoli odveč razpravljati o njej. Govorimo o trganju v nogah starega očeta, o revmi tete in slednjič o raznih revmatičnih posledicah ko o nečem, kar se ne dá odpraviti — kakor starost. To pa je nápak. Nevarnosti te ljudske bolezni se še zmeraj premalo zavedamo. Sloviti berlinski klinik dr. Bergmann je nedavno dejal, da 16% mladih revmatičnih ljudi umrje zaradi hudi poškodb srca. Sploh so pa poškodbe, ki jih povzroča revmatizem ne le na srcu, marveč tudi v krvnih žilicah tako velike, da so slične pojavom najhujšega poapnenja žil. Táko bolezen pa je treba tudi temu primerno presojati.

Vzroki revmatizma

Postanek te tako mnogostranske bolezni je dal opravka kar generacijam raziskovalcev. Nekateri so se skušali prebiti z razlago preobčutljivosti, da je vse le stanje razdražljivosti, ki jo povzročajo razne snovi, zlasti beljakovine, torej bakterijski strupi, razna živila itd. Drugi menijo, da so bakterije, ki postanejo opazni vzrok bolezni, in dejstvo, da se pri sklepnem revmatizmu le malokdaj najdejo povzročitelji revmatizma v sklepih, so pojasnjevali s tem, da so bili bacili, ki so zašli tjakaj in so bili v svoji sili že oslabljeni, zamorjeni s telesnimi zaščitnimi močmi. Ljudstvo pa največkrat meni, da je revmatizem posledica prehlada.

Še pred nekaj leti so revmatizem nazivali zbirališče, kamor so dajali vsakovrstne medicinske pojme in trdili so, da ga znanstveno ni moči opredeliti. Bergmann pravi, da to ni res, zakaj medtem je bil freiburški patolog Askov izsledil tako zvane **revmatične vozliče** in v poslednjih letih se je prof. Klingerju v Münstru posrečilo najti v revmatičnem tkivu razločno vidne spremembe. Najprej se tkivo razrahlja. Nato nastane žarišče bolezni, ki se bolezensko spreminja in slednjič zaceli z brazgotino. Brazgotina pa ne pomeni, da je zadeva ozdravljena, marveč je to zbirališče novih pojavov in »revmatični vozel« je narejen. Čeprav so ti pojavi večidel mikroskopično majhni, pa lahko sčasoma ohromijo srčno mišico. Ti »vozli« lahko spremenijo sklepe, otrdijo mišice in povzročijo različne neprijetne in nevarne pojave.

Različni načini zdravljenja

Skoraj prav tako raznovrstni kot so nazori o revmatizmu, so pa načini zdravljenja te ljudske bolezni. Bergmann navaja mnenje, da se je pri akutnem sklepnem revmatizmu zlasti obneslo zdravilo, ki ima več snovi, ki vsebujejo **salicil.** Tudi različni »zlati preparati« so bili v mnogih primerih na mestu. Če vsebuje bolezen infekcijsko žarišče, ki je povzročitelj revmatizma, je treba to žarišče čim prej odstraniti in sicer predvsem zato, ker sta tu revma in sepsa, torej splošno zastrupljenje krvi, prav blizu skupaj, tako blizu, da so nekateri znanstveniki oba ta pojava že zenačili. Omenjeni raziskovalec revmatizma pa strogo loči obe te bolezni, saj se sepsa javlja z vročino, mrzlico in hudim, gnojnim vnetjem. Kar se pa tiče prehlada in njegove zveze z revmo, so pa vprav nordijski narodi, ki zlasti trpijo zaradi mraza, ustanovili velika in uspešna ljudska zdravilišča, ki je v njih za podlago zdravljenja **sistematično utrjevanje telesa.** V tem je nemara tudi za naše podnebje primerna pot za v bodočnost, ki ne bo tako zasenčena z revmatizmom. S tem imajo torej vsi tisti ljudje prav, ki menijo, da so **spanje pri odprtih oknih, jutranje umivanje z mrzlo vodo in bivanje na svežem zraku** najboljši pripomočki, da se ne nalezemo revmatizma.

Italijanske ženske so zaposlene v tovarnah za proizvajanje orožja

Kvarantena za nevtralce!

Čim več in čim delj govorijo Angleži in Američani o načrtih po vojni, tem huje je pri srcu tistim redkim državam v Evropi, ki so ostale nevtralne. Vse, kar koli so doslej glede na povojne načrte razglasili iz Londona in Washingtona, ni naperjeno le proti »zlobni« Nemčiji, marveč tudi proti svobodi neudeleženih majhnih držav. Časih je to kar jasno in naravnost izraženo. Šele pred nekaj meseci je londonski list »Times« objavil smernice za angleško nadzorstvo, pri čemer bosta švicarsko in švedsko gospodarstvo prav tako podrejeni nadzorstvu, kakor gospodarstvo osnih držav. Tudi že prej so Angleži in Američani z vsem svojim ponašanjem pokazali, da so zanje nevtralci le dotlej zanimanja vredni, dokler jim koristijo. Angleže ni nič oviralo, da bi ne bili blokadne politike tudi nasproti Švici in Švedski izvajali, in tudi ni oviralo angleške letalce, da bi se ne bili poslužili švicarskega ozemlja pri svojih poletih proti Italiji. Kar pa Švicarji in Švedi doslej spoznajo iz tako zvanih ameriških in angleških valutnih načrtov, je to, da bosta — če bi Anglosasi zmagali — obe državi le podložnici sence vsemogočnega dolarja...

Brez dvoma je imel londonski dopisnik curiškega lista »Die Tat« priliko, da si je mogel iz pogovorov londonskih politikov in novinarjev napraviti sliko tega, kar je namenjeno nevtralcem za priliko, če bi zmagali zavezniki. Dozdeva se, da sta Anglija in Amerika edini v tem, da bodo nevtralci za svoje »mirno počivanje« primerno kaznovani, če ne drugače, pa vsaj z nekakšno »kvaranteno, preden bi mogli biti deležni uživanja mednarodnih priboljškov«. Brez dvoma tičijo za temi človekoljubnimi namerami tudi jako materialni vzroki. V Londonu in Washingtonu že zdaj preudarjajo, kako bi se bilo moči nekega lepega dne polastiti zlatih in deviznih rezerv nevtralcev, kolikor si jih že resnično niso prilastili. Omenjeni londonski poročevalec jako previdno namigava, da je ta pretveza očividno v zvezi s kreditom, ki ga imajo nevtralci v osnih državah zaradi svojih pošiljk. Značilno za to, kar imajo Angleži v načrtu glede na denar nevtralcev, navaja časnikar besede iz lista »Financial News«, češ da so nekatere nevtralne države po svojih bankah nakupile zlata od Nemčije, ki pa — po angleškem mnenju —, spada v angleške banke. Zato poziva Švede in Švicarje, da bodo morali nekoč to »ukradeno zlato« brez odškodnine vrniti — Angležem, seveda.

Tudi vrtnice so zaželene

Sofija, v juliju. Drug za drugim so postali proizvodi zemlje, ki se je o njih dozdevalo, da jih je bilo v letih krize čezmerno preveč, redki in zaželeni. Če prej ljudje niso vedeli, kam bi z njimi, pa jih zdaj kar ni moči v zadostni množini pridobivati. Tako je s pšenico, s tobakom, z vinom, da naštejemo le nekatere najvažnejše evropske proizvode, ki so šli tako pot. In zdaj se je v Bolgariji pojavil še en zakasneli gost tega razvoja. Tudi proizvod, ki je bil nemara najbolj prizadet po agrarni krizi, ki se je dozdeval kot najmanj potreben, čigar zaloge so se dozdevale neuporabne, je zdaj po zmeraj višjih cenah zaželen, tako da država, namesto da bi to proizvodnjo skrčila, misli na njeno zvišanje. To je zadeva z **oljem iz vrtnic,** te važne in s sintetično proizvodnjo pač le nezadostno nadomeščene poglavitne snovi industrije dišav ali parfumov.

Sleherni šolar pozna Bolgarijo kot **deželo vrtnic,** in zares je tvorila gojitev vrtnic, pridobivanje in izvoz njih dišečih snovi, v bolgarskem gospodarstvu prejšnjih časov jako važno postojanko. Relativni in absolutni pomen teh snovi pa je zadnjih trideset let stalno nazadoval. Od 65.000 levov za kilogram olja iz vrtnic v letu 1931. je nazadovala cena na 24.500 levov v letih 1935-39. Pridelovalci vrtnic so morali prodajati njih liste za četrtino ceneje kot prej. Vlada, ki je spričo strahu, da bi cena še bolj padla, dala vse nasade vrtnic v roke neki banki, je prepovedala nove nasade. Mimo tega je kmete z nagradami izpodbujala, da naj odstranijo grmiče vrtnic in naj posadijo rajši tobak ali zelenjavo. K temu so še pripomogle zmeraj višje cene poljskih pridelkov in vedno večje preživninske skrbi, in nekega dne je vlada dognala, da je bilo uničenih nemara več nasadov vrtnic, kot bi bilo to želeti. Zakaj navzlic temu, da olja vrtnic ni bilo moči več izvažati v Francijo in Združene ameriške države, je bilo povpraševanje po olju iz vrtnic po domači dišavski industriji zmeraj večje. Cena se je zvišala na 55.000 levov za kilogram tega olja. Banka, ki je prevzela vrtnične nasade v svoje roke, tako nadobudno presoja izvozne prilike, da je povsem ustavila izvoz, upajoč, da se bodo cene še zvišale in da bo mogla svoje zaloge nekoč brez izgube prodati. Vlada ni le ukinila prepovedi za zasajenje vrtnic, marveč je zdaj prepovedala uničevanje prejšnjih nasadov. Tako se dozdeva, da je ta klasična kultura Bolgarije rešena pogina, ki ji je bil grozil. In dasi pri tem sodelujejo jako neboetični razlogi, je pa le razveseljivo, da pod trdim zakonom gospodarske usmerjenosti tudi vrtnice izpričujejo svojo življenjsko moč.

Poletje z oblekami in gospodinjstvom

Kar čudno je videti v teh časih, če ima kaka ženska pokrivalo na glavi. In vendar tudi letošnja moda ni brez njih. Pokrivala so za sončne dni jako širokih krajcev in so primerna zlasti oblekam z jopico, to je za dneve, ko pihlja hladen vetre in je nagnjeno vreme k dežju. Obe pričujoči obleki sta najmodernejšega kroja.

Še bolj ko obleke in pokrivala pa zanima ženski svet v poletju vprašanje vkuhavanja sočivja in sadja. Marsikatera gospodinja pa nima potrebnih steklenih posod, ki bi v njih vkuhavala. Brez dvoma pa ima sleherna od njih na podstrešju mnogo steklenic, ki ležijo zaprašene in neporabne. To so večidel steklenice kisle vode, ki držijo po liter in več in imajo ozek vrat. Seveda ne moreš v takih steklenicah vkuhavati, toda mogoče jih je tako spremeniti, da jih lahko v ta namen uporabimo. Treba je vrat steklenice odrezati toliko, da bo steklenica primerna za vkuhavanje in se bo dala lepo prevezati. Na tistem kraju, kjer želimo steklenico odrezati, jo dvakrat ali trikrat ovijemo z volneno nitjo, ki je napojena s špiritom. Medtem pa moramo prav zraven, kjer to delamo, pripraviti posodo z mrzlo vodo. Ko smo steklenico ovili z napojeno nitjo, nit zažgemo in takoj, ko zgori, obrnemo steklenico na glavo in jo potopimo v hladno vodo. Zgornji del steklenice, torej vrat, bo takoj odpadel, kakor bi ga odrezali z demantom. Delati je treba hitro, da se steklenica ne shladi. Ko je steklenica odrezana, je pa tu nevarnost, da se ne bi obrezali in tako še ni pripravna za vkuhavanje. Zdaj si moramo pripraviti pivovarsko smolo (ki jo dobimo v pivovarni, saj je tako malo potrebujemo!): to raztopimo v kaki stari posodi. Vanjo poveznemo odrezano steklenico in jo vzamemo ven. Smola se naglo suši in je čista in brez duha. Tako si s smolo napravimo najhen rob, kjer bomo posodo lahko prevezali. Vsem tistim, ki jim manjka potrebne posode, priporočamo to navodilo. Mogoče se bo prva steklenica še ponesrečila, vendar ne smemo obupati in poskusiti še v drugo, ko nam bo brez dvoma uspelo.

Da nam steklenice pri vkuhavanju ne počilo, storimo takole: V hladno vodo pomočimo kuhinjsko brisačo, vzemimo jo ven in ožmimo. Nato jo razgrnemo po mizi in postavimo nanjo prazno steklenico za vkuhavanje in jo okoli in okoli ovijemo z mokro brisačo. Potem lahko devaš vanjo prav vroče sadje, pa se steklenica ne bo razpočila.

Okusno, redilno

Kdor ima rad sladkarije, pa jih je zdaj v vojni bolj poredkoma deležen, si bo zdaj poleti kaj rad privoščil porcijo sladoleda. Čutiš, da ima dober okus, da je res »nekaj notri« in ni samo voda in kake ničvredne snovi.

Ta občutek pa ni brez podlage, ko zveš, da je najvažnejša snov sedanjega sladoleda kondenzirano in osladkano mleko, ki ga v ta namen prejemajo sladoledarji. To mleko, ki je posneto, zgostijo, mu torej odvzamejo vodo, osladkajo in sterelizirajo. Na ta način pride dragocena mlečna beljakovina v sladoled. Pri prirejanju sladoleda je seveda spet razredčena z vodo. Razen kondenziranega mleka uporabljajo za sladoled poseben prašek kot vezivo, ki prav tako sestoja večidel iz mlečnih beljakovin in vsebuje primesi barve in okusa, če ni primešano kar sveže sadje. Če niso dodatki mleka in praška preveč pomešani z vodo in zna sladoledar tudi sicer dobro prirediti sladoled, tedaj dobimo kar dobro slaščico za poživilo. Tem bolj se ti pa prikupi sladoled, ker ga lahko dobiš in je hkrati tudi nekaj redilnega v njem. S porcijo sladoleda seveda ne moreš nadomestiti kosila, vendar je za tisoče ljudi v poletnih mesecih prijetna, okusna in celo redilna poslastica.

Nov višinski rekord švedskih jadralnih letalcev

Iz Stockholma poročajo: Na Švedskem je bil v teku dveh tednih dvakrat presežen svetovni rekord v jadralnem letalstvu. Inženir Oke Gevert je na svojem poletu dosegel v bližini Stockholma v 7 minutah višino 4800 metrov.

Povodenj v turški prestolnici

Iz Ankare poročajo, da traja hudo deževje še dalje. Na preteklo nedeljo je bil v Ankari tak naliv, da je bil pod vodo ves del mesta Jenišehir in ceste, ki vodijo na kolodvor. Tod je bil ves promet ustavljen.

Pristno ali ponarejeno?

Že v začetku štetja naše dobe so skušali proizvajati ponarejene dragulje, da bi jih uporabljali kot okras. V prvih navodilih zanje imajo veliko vlogo ptičji odpadki, kozlova kri in živalsko govno. A šele leta 1891 se je posrečilo proizvajati umetne rubine, in leta 1910, ponarejene safire. S prostim očesom je težko spoznati ponarejene dragulje, ali so pristni ali ne, ker so glede na barvo, na svetlikanje in na gostoto kristalnih oblik ponarejeni dragulji prav takšni kot pristni.

Domačija v cvetju

Tomaž Poklukar

38

Nebo nad Ribnico se je stemnilo kakor da bo zdaj, zdaj nastopil mrak. Z mariborske strani se je čulo motno grmenje. Z gozdov je potegnil veter. Sveža sapa je dobro storila prepotenim telesom, vsakogar pa je zabolelo, ko je pomislil, da grozi ploha.

Kazalo je, da je bil ves trud zaman.

»Ljudje božji, pohitimo!« je zaklical Matevž.

Odvišen je bil klic gospodarja, zakaj ljudje so grabili kolikor so mogli.

Nad Kasjakovim bregom se je zabliskalo, potem pa je zagrmelo, kakor da bi se zrušile triglavske stene in se kotalile v prepade.

Katarina se je prekrižala.

Spet je zagrmelo, zdaj v gozdu prav blizu Andraževih. Mati je odložila grablje. Hitela je domov, da bi vzela vejico blagoslovljene butare in jo vrgla na ognjišče. Vsa sključena si je prizadevala, da bi prišla čimprej do Andraževine.

Pri fari je udarjalo v plat zvona. Raztrgano se je razlegala otožna bronasta pesem; ljudje so jo razumeli: čutili so, kako prosi nebo naj prizanese šentlovrenški fari.

Preden je prihitel Korl z vozom, so začele padati debele kapljice. Nesmiljeno so štrkale na razbeljena telesa. Veter je zanašal ženskam krila in predpasnike, te pa so hitele, prežete s hotenjem, da bi pospravile kupe sena in jih zavarovale pred močo. Nebo je bilo neusmiljeno; do kože je premočilo vsakogar, ki je bil zdaj v senožetih ali na polju, lilo pa je kar naprej, kakor da bi mu bilo na tem, da ne bi ostala niti ena sama bilka suha.

Ko se je usula toča, je dejal Matevž svojim ljudem:

»Izgubljeno je za danes. Pojdite domov in se posušite pri ognjišču!«

Mokri, kakor da bi padli v vodo, so se vračali ljudje proti Andraževini. Hodili so sklonjeni in so bili zdaj bolj podobni pogrebcem kakor klenim kmetskim delavcem.

Samo Katarina je ostala pri Matevžu. Lilo je kakor iz škafa. Na tleh so se ležala ledena zrna. Kdaj pa kdaj je zagrmelo.

Samo ti si ostala pri meni, zdaj, ko se je nebo razjezilo, si je mislil, ko je opazil Katarino. Tedaj se mu je zdelo, da odkriva na njenem obrazu nove, naravnost plemenite poteze. Njena tanka poletna obleka je bila premočena. Prilegala se je telesu in razodevala mehke oblike zrele žene.

Položil ji je roko okrog ramen in jo molče vodil proti staji, da bi vedrila. Nič ga ni vprašala, samo sledila mu je. Zdaj ga je zabolelo v srcu, ko se mu je zdela prikupnejša in polnejša kakor kdaj koli. Takole je mislil: o, zakaj ni ostal Ciril pri življenju, da bi te privedel k hiši! Tebe, ki si podobna rodovitni jablani!

Katarini se je zdel potrt in skrušen.

»Matevž, nikar si ne ženi k srcu«, mu je rekla, da bi ga tolažila.

»Jutri bo spet sončno. Seno bomo raztrosili in sonce ga bo posušilo.«

V prvem hipu je bil Matevž v zadregi, zakaj tega res ni imel v mislih. Tedaj je zagledal velikanske lise poležanega žita.

»Da, seno bomo posušili, žita pa se mi zdi škoda!« Tako je rekel, mislil pa je še vedno na Cirila in na otroke, ki bi jih Katarina rodila Andraževim, če ne bi segla kruta usoda po bratovem življenju.

»Pojdi, prehladila se boš«, ji je rekel, ta pa mu je odgovorila, da ni prvič mokra in upa, da tudi zadnjič ne. Ostala je pri njem tako dolgo, da je neurje prenehalo. Z vroče zemlje so se dvigale meglice, ko sta spet prijela za vile in začela raztresati seno. Vse do večera sta ostala v senožetih.

Doma je naletel spet na Janeza. Na počitnice odhaja in si je vzel čas, da se je oglasil pri Majdi, če bi želela kaj naročiti ali poslati Vorinovim v Ljubljano.

»Če mu rečeš besedo, bo ostal čez noč pri nas, pot je zelo blatna. Težko bo vozil in nevarno je,« ga je nagovorila žena.

»Naj ostane, če hoče, vabil ga ne bom«!

Razumela je, da mu je ljubše, če odpotuje.

Že dolgo časa se je Majda zavedala, da ima velik vpliv na Janeza. Okoliščina, da je bil tu edini znanec, ki ga je poznala iz otroških let, je nanesla, da mu je posvetila marsikatero misel. Da je bil nekoč v njo zaljubljen, je ni motilo, saj je moral na to vendar pozabiti, odkar je dala besedo Matevžu.

Zdelo se ji je, da je sam in zapuščen; ne toliko zaradi lastne krivde, pač pa zaradi svojega značaja. Saj ima veliko prijateljev, toda pravega najbrž nobenega. Kdaj pa kdaj se ji je smilil. Govorila mu je o trdoti življenja, ki ne pozna samo veselja, temveč tudi bridkosti in razočaranja.

»Bog nam pošilja trpljenje zaradi tega, ker nam ponuja roko, da bi nas dvignil.« Da, tako mu je nekoč rekla ker je čutila, da lahko temu človeku pomaga, če mu odpira oči podobno, kakor jih je njej odpiral Matevž. Če bi Janez slišal kaj takega v cerkvi, bi gotovo na to pozabil, o Majdinih besedah pa je marsikaj premišljeval.

Zdaj mu je celo to priznala, da se ji smili Matevž, ker mu ne more podariti otroka. Vendar sta tako navezana drug na drugega, da se ji zdi dan prazen, kadar ga ne vidi. Tudi to mu je priznala.

Pa še nekaj je bilo, o čemer sta veliko govorila: njena prijateljica Vida Tičarjeva se je zagledala v Janeza, v takšnega, kakršen je pač bil — s svojimi dobrimi lastnostmi in tudi s slabimi. To je bil razlog, da so se večkrat sestajali. Majda ga ni nagovarjala, naj bi ji vračal ljubezen, pomagala pa mu je gledati na trpeče dekle z dobre strani. Dobro je vedela, da Janezu ni bilo dano, da bi si našel družico v mladeniški dobi, ko so brsteli njegovi srčni nagibi brez ozira na levo in desno.

Zdaj je v zrelih letih, in zdaj lahko ve, da v zakonu ne gre za plamen, ki je podoben slamnati grmadi, temveč za žerjavico, ki tli vztrajno, kakor večna luč v cerkvi.

»Janez, če Bog da, boš nekoč najmanj tako zadovoljen kot so drugi tvoji vrstniki; ko ti bo rodila otroka, boš šele čutil, kaj pomeni dobra žena. Potem boš vedel, za koga živiš in za koga delaš.«

Tako mu je rekla ono popoldne, ko sta se sprehajala v sadovnjaku, medtem ko se je Matevž mudil pri cvetočih trtah. Janez jo je hvaležno poslušal, v njegovi duši pa se je dogajalo nekaj velikega. Majda se mu je zdela kakor neskončno dobra sestra, ki mu odkriva svet, kjer bo tudi njemu posijalo sonce. Nekoč jo je gledal kakor podobo izgubljene sreče; komaj se je krotil, da ni padel pred njo na kolena, zdaj pa se mu zdi, da se njegovo čustvovanje preliva v pošteno prijateljstvo.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 40

Kent se je nasmehnil; njegov smeh je bil vesel in miren.

»Na potovanju sva že, Siva gos« — je rekel. — »Kajne, da bi se midva še bolj domače počutila, če bi jaz malo pokadil; ali se vam ne zdi?«

Pokimala je in pogledala skozi okence.

»Tu sva popolnoma na varnem« — je nadaljeval Kent — »potegnil je iz žepa pipo in jo začel basati. — »Prav gotovo že vsi spijo, toda vseeno bova čim bolj previdna.«

Ladjica se je zibala, ker jo je tok včasih pograbil od strani. Kent je to opazil in pristavil:

»Nobene nevarnosti ni, da bi doživela brodolom. Trideset milj od Athabasce ni nobene skale ali vrtinca. Tudi če naju vrže na breg, se nikar ne bojte!«

»Ne bojim se... reke« — je odgovorila Marette. Nato je nenadoma in brez vsake zveze vprašala: »Kje naju bodo jutri iskali«?

»V gozdovih, po reki in povsod. Seveda bodo pogledali, če manjka kakšen čoln. Toda midva bova med tem pridobila na času, razen tega pa morda niti niso videli najine ladjice v Bayou-u.«

»Ali mislite, Jeems, da je dež zbrisal najine sledove?«

»Da; vse sledove na prostem je uničil.«

»Toda... kje drugje?«

»Drugje pa nikjer nisva bila« — je zagotavljal Kent. — »Ali se morda spominjate, da sva bila še kje drugje kot samo na prostem, mala Siva gos?«

Počasi je odkimala.

»Ne, toda Mooie je bil pod oknom.«

»Tudi njegovi sledovi so izprani.«

»Prav zadovoljna sem« — je rekla Marette. — »Ne bi hotela, da bi imel Mooie ali monsieur Fingers ali katerih izmed vaših prijateljev kakšne sitnosti.«

Kent ni poskušal prikriti veselja, s katerim so ga navdale njene besede. Bil je nekoliko začuden, zakaj neki jo toliko skrbi stari Indijanec ali Fingers. Ni hotel, da bi mislila na lastno nevarnost, vendar si je rekel, da bodo ljudje v nekaj urah odkrili Kedstyjevo truplo in da bo takoj nato policija šla na delo. Če ju ujamejo...

Deklica je iztegnila noge proti njemu in on je opazil, da so njeni čevlji polni vode.

»Uff, noge imam čisto premočene« — je vzkliknila. — »Ali bi mi hoteli odvezati čevlje in jih sezuti, Jeems?«

Kent je odložil pipo in pokleknil poleg Marette. Pet minut je potreboval, da ji je sezul čevlje, nato jo je prijel za nogo.

»Mrzla je... kot led je mrzla« — je rekel. — »Morali si boste sleči nogavice, Marette.«

Ko si je slačila nogavice, je napravil iz nizkega stola in dveh odej udoben sedež za Maretto, tako da je mogla iztegniti bose noge proti pečici. Nato je dal na ogenj še nekaj polen ter upihnil luč; kabino je razsvetljevel le sijaj ognja iz pečice. Ko je končal, je iztegnila roko ter se za trenutek dotaknila njegovega obraza in mokrih las, tako da je bolj občutil njeno nežnost kot pa rahel dotik njene roke.

»Tako dobri ste z menoj Jeems!« — je rekla in Kentu se je zdelo, da se je njen glas lahno zatresel.

Usedel se je poleg nje na tla in se s hrbtom naslonil na steno.

»Saj vas ljubim, mala Siva gos!« — je mirno odgovoril in zrl v plamen.

Marette ni odgovorila. Tudi ona je gledala v ogenj. Nad njunima glavama je bobna' dež po strehi kabine. Dolgo sta molčala vsa pogreznjena v lastne misli. Kent je zopet videl mrtvo Kedstyjevo telo, toda sedaj ga ni navdala groza, kajt' v tem trenutku je njena nežna roka zdrsnila po njegovem obrazu in po laseh in je jasno spoznal, da te majhne, nežne roke niso mogle ubiti pogumnega in močnega človeka, ki se je gotovo z vsemi svojimi silami boril za ohranitev življenja.

Kent je vzel njeno roko, jo stisnil ter vprašal:

»Mala Siva gos, ali bi mi hoteli sedaj povedati... kaj se je zgodilo v Kedstyjevi sobi?«

Njegov glas je izražal neomejeno zaupanje. Hotel je, da bi Marette vedela, da prav nič — pa naj se zgodi kar koli — ne bo moglo uničiti njegovega spoštovanja in njegove ljubezni.

Ko je pričakoval odgovora, je začutil, da se njeni prsti trdneje oklepajo njegove roke.

»Povejte mi, Siva gos..., kaj se je zgodilo?«

»Jaz... ne... vem, Jeems!«

Nenadoma jo je pogledal, kakor da ni razumel njenega odgovora. Marette je še naprej srepo zrla v ogenj in njeni mali prsti so stiskali njegov palec kakor takrat, ko se je bala bliskov in grmenja.

»Ne vem kaj se je zgodilo, Jeems!«

Sedaj se Kent ni več menil za njene prste. Zdelo se je, kakor da ga je zadel nepričakovan udarec. Bil je pripravljen boriti se zanjo, braniti jo do zadnjega diha, verjeti vsaki besedi, ki mu jo bo povedala, verjeti vsemu, razen temu, kar je bilo nemogoče in kar je pravkar sama rekla, kajti ona je **morala** vedeti kaj se je zgodilo v Kedstyjevi sobi; morala je vedeti, razen...

Nenadoma se mu je v srcu vzbudilo upanje.

»Hočete reči..., da ste bili v omedlevici?« — je vprašal s tihim glasom, ki se je tresel od veselja. — »Omedleli ste, ko..., ko se je zgodilo?«

Odkimala je.

»Ne, ne, nisem omedlela. Spala sem v svoji sobi, čeprav sem bila sklenila, da ne bom zadremala. Nekaj me je prebudilo. Zdelo se mi je, da sem sanjala, toda neka čudna sila me je gnala po stopnicah navzdol. Našla sem Kedstyja, kakor ste ga našli tudi vi. Bil je mrtev! Pri njem sem obstala kot okamenela, dokler niste vi prišli.«

Odločno mu je odtegnila svojo roko.

»Vem, da mi ne morete verjeti, Jeems! Nemogoče je, da bi mi verjeli!«

»Toda vi se ne zmenite za to, ali vam verjamem ali ne«

»Nasprotno; ni mi vseeno. Morate mi verjeti!«

»Toda kita las... kita vaših las okrog Kedstyjevega vratu...?«

Prekinil se je. Zbal se je, da so njegove besede grobe, čeprav je govoril ljubeznivo in vljudno, toda zdelo se mu je, da ni bila užaljena. Sedela je nagibno in strmela v ogenj. Nato je odgovorila:

»Jeems, če naju bo policija ujela, ali se bo to kmalu zgodilo?«

»Ne bodo naju ujeli.«

»Toda sedaj sva v največji nevarnosti, da naju ujamejo, kajne?«

MALI OGLASI

V malih oglasih velja pri iskanju službe vsaka beseda L 0.30, pri ženitovanjskih oglasih je beseda po L 1.—, pri vseh ostalih malih oglasih pa je beseda po L 0.60. Davek se računa posebej. Male oglase je treba plačati takoj pri naročilu.

Posestva

Prodam večji kompleks

za stavbišče v karlovškem predmestju; event. tudi zamenjam za hišo. Pojasnila: STOPAR, Sv. Petra cesta 14/I. p

Majhno hišo z vrtom

v mestu ali okolici kupim. Ponudbe z navedbo cene na upravo »Slov.« pod: »Hiša 19/5024«. - Posredovalci izključeni. p

Kupim travnik

na Ljubljanskem polju, in plemenskega kozla. Ivan Mauser, Pod ježami 17.

Travnik, njivo, gozd

ali sečavo kupim kjer koli. Ponudbe z navedbo velikosti in cene je poslati upravi »Slov.« pod značko »Okolica 5035«. k

Službe

Dobe:

Kuharico-gospodinjo

potrebujemo za večje posestvo na deželo. Poštene in varčne osebe, vajene samostojnega gospodinjstva naj stavijo ponudbe z zahtevo plače in navedbo dosedanjih namestitev na upravo »Slov.« pod »Gospodinja 5042«.

Slugo

sprejmem. - Kolodvorska ul. 18, Baloh. b

Postrežnico

sprejmem od pol dveh dalje. - Matek-Mikeš, Frančiškanska ulica. b

Prodamo

»Florida«

krema Vas obvaruje pri sončenju peg in opeklin, pri tem pa dosežete krasno polt. Dobi se povsod.

Pege in lišaj

vam zanesljivo odstrani »ALBA« krema. Drogerija KANC, Židovska ul. 1.

Mrčes

(uši, stenice, bolhe itd.) zanesljivo uničite s Toxin praškom. Drogerija Kanc, Židovska ulica 1.

U najem

Travnik

oddam v najem (še nepokošen). Naslov v upravi »Slov.« pod št. 5052. n

Kupimo

kupuje suhe gobe

stalno in po najvišjih dnevnih cenah.

Suhe gobe

po najvišji dnevni ceni kupuje Sever & Komp.

Prazne škatlje

od Mama mleka in prazne steklenice kupujem po najvišji ceni. B. Guštin, Vodnikov trg 2. (k

Kupujte pri naših inserentih

Umrla nam je naša ljubljena soproga in zlata mamica, gospa

Ana Smrekar

soproga strojevodje

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto, dne 24. julija, ob pol 4 popoldne z Žal, kapele sv. Krištofa, na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 22. julija 1943.

Žalujoči: **Jože, soprog. — Nuša, Janez, Milena, Matko, Marija in Gitka, otroci — in ostalo sorodstvo.**

Umrla je naša mamica

Ivana Novohradský roj. Sartory

v 94. letu starosti. Pogreb bo v soboto, dne 24. t. m., ob 4. uri iz kapelice sv. Jakoba na Žalah, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 22. julija 1943.

Žalujoče rodbine: **Novohradský, Dintar, Krombholz, Florjančič.**

V letu 1943, dne 22. julija, je v Gospodu zaspal naš

Dr. LOJZE RANT

finančni svetnik v pokoju, mornar. podpolkovnik v rez.

Na kraj miru ga bomo spremili v soboto, dne 24. julija 1943, ob petih popoldne od doma žalosti, Sattnerjeva ulica 9 na Viču.

Odšel je v večnost, da gleda troedinega Boga, ki je vanj veroval, da prejme plačilo blažene večnosti, ki je nanj upal, da objame vse radost poveličanih, ki je po nji hrepenel.

Ljubljana, dne 23. julija 1943.

Tilka, žena; **Marjanca, Zoran, Jelko,** otroci, **in ostalo sorodstvo.**

Dotrpel je, previden s tolažili svete vere, po težki bolezni, dne 22. julija 1943 naš dragi gospod

NIKO KOJIČ

brivski mojster

Na zadnji poti ga bomo spremili v soboto, 24. julija 1943, ob pol treh popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Sveta maša zadušnica bo v četrtek, dne 29. t. m., ob 7 zjutraj v župni cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 22. julija 1943.

Žalujoči ostali

KAKŠNO VREME SI ŽELIŠ?

ALI JE VREME MOGOČE UREJATI?

Večkrat vreme ni takšno, kot bi si ga želeli. Kaka deževna nedelja ali hladna poletna deževna doba te spravita v slabo voljo, pa sta vendar z gospodarskega stališča povsem na mestu, razen za gostilničarje na letoviščih. A vse ljudstvo je oškodovano, **če** spomladi dolga suša ovira rast, če kako poletno deževje škoduje žetvi, ali če je jeseni prezgodaj huda slana. Zatorej človeštvo že od nekdaj sanja o tem, kako bi se dalo na vreme vplivati, da bi se sonce in dež tako vrstila, da bi bil kmet zadovoljen.

Ta želja je tako nujna, da so ljudje že od nekdaj razmišljali o raznih sredstvih, da bi jo uresničili.

Vremenska napoved za mesece dolgo

Tista znanstvena panoga, ki bi utegnila pri vremenu kaj zaleči, meteorologija, je še zelo mlada, vendar je dosegla že lepe uspehe. Spočetka je bil njen namen le ta, da opazuje vreme in raziskuje njegove vzroke. Odkar precej poznamo vzroke, je moči vreme kar zanesljivo napovedati za dneve, tedne in mesece. Vprašanje je, ali bo to znanstvo moglo iti tako daleč, da bi vreme uravnavalo in sicer tako, kakor bi bilo koristno za poljedelstvo.

Po opazovanjih je dognano, da se tvorijo oblaki, če se mlačnovlažne zračne plasti ohladijo ali pridejo v stik z mrzlimi plastmi. V toplosuhem ozračju oblaki izginejo. Oblaki so zbirališče vlage v obliki majhnih kapljic. Kapljice naraščajo od znotraj na ven. Prav majcena kapljica lahko tvori jedro za veliko kapljo. Toplovlažno ozračje prihaja v Evropi deloma od Oceana, ker dovaja Zalivski tok toplo vodo od Srednje Amerike na zahodne bregove Evrope, kjer voda izhlapi, deloma pa se toplovlažno ozračje dviga poleti iz jezer in močvirja.

Iz umetnih ledenih kapljic se tvori dež

Iz tega sledita dva napotka za uravnavanje vremena: Spomladi, ko so polja potrebna dežja, je treba s primernimi sredstvi preprečiti, da bi toplovlažno ozračje od Oceana prišlo nad deželo, ne da bi deževalo. Poleti pa je treba preprečiti, da bi z izhlapevanjem vode iz stoječih vodá, iz barij in vlažnih travnikov dvignilo toliko toplovlažnega zraka, da bi se naredili oblaki, ki bi povzročili deževje.

Do tu si je meteorologija precej na jasnem. Vprašanje je le še, ali so sredstva in pota na razpolago, da bi bilo moči to doseči. Neki vremenoslovec pravi, da je moči v toplovlažnem ozračju in v oblakih na ta način povzročiti deževne kaplje, da bi vbrizgali vanj jako majhne ledene kapljice. V ta namen bi vzeli ogljikovokisli sneg s temperaturo do 50 stopinj pod ničlo in bi ga z letali donašali v ozračje in ga vbrizgavali v oblake. Liter take mrzlotne snovi bi zadoščalo, da bi deževalo kar nad celo pokrajino, seveda, če bi bile navzočne toplovlažne zračne plasti. Na ta način bi si pripravili spomladanski dež, ki je kmetu tako potreben.

Ultrazvok daje dež!

Bolj težavna je druga naloga: kako preprečiti poletno deževje. Za ta primer bi bilo treba čim bolj omeniti izhlapevanje in nabiranje vode. Treba je poskrbeti za nagli odtok, ali, kjer se to ne da, je treba vodo napeljati v ozke, globoke jarke, da je izhlapevanje čim manjše. Plitve ribnike in močvirja je treba na enem mestu poglobiti, na drugem pa osušiti. Če bi se to zgodilo v veliki meri v vsej deželi, je zamašen en izvor za poletno dolgo deževje.

Drugega izvora pa, da bi se narejali nad morjem oblaki, ni moči preprečiti. Lahko s pa zgodi, da bodo vremenoslovci prišli tudi do tega, da bodo na ta način preprečili širjenje toplovlažnih zračnih plasti z morja, da bodo vbrizgavali, kakor pove prvi način, mrzlotno snov kar nad morjem ali pa na obali, kjer bo mogoč zaželen dež, tako da bi deževalo iz oblakov, ki bi prihajali od morja. Potem bi bile zračne plasti, ki prihajajo od zahoda preko Evrope, toplosuhe in nas ne bi več ogražale z dežjem.

Če pa ne bi zadoščal umetni dež ob morju, da bi na ta način vplival na poletno deževje, ki v zaledju ne bi bilo zaželeno, pa bi se lahko poslužili še drugega pripomočka. Po poskusih je dognano, da ima **ultrazvok**, to se pravi: tisti zvočni valovi visokih tonov, ki jih človeško uho nič več ne sliši, tako lastnost, da spremeni velike vodne kaplje v prav majcene praške, ki ostanejo v ozračju in jih topli zrak vsrka vase. Lahko bi bilo torej moči s pripravnimi aparati proizvajati ultrazvok in spreminjati oblake v praške. Seveda še ni tako gotovo če bi se spet ne tvorile večje kaplje, kadar bi prenehalo nihanje ultrazvokov. Na vsak način bi bilo treba to še preskusiti.

Glede na vse ukrepe za uravnavanje vode pa velja, da se ne bi smela samo ena dežela s tem pečati, ampak bi moral sodelovati ves del zemlje. Zato bo treba z uravnavanjem vremena počakati, dokler se ne bodo evropski narodi med seboj pomirili in pobotali. Potem pa bomo lahko storili še korak naprej in sicer bomo utegnili izboljšati veliko vodno preskrbovalnico Evrope, to je Zalivski tok. Če bi se posrečilo, da bi ta veliki morski tok tako spremenili, da bi dovajal še več vode ko doslej na evropske bregove, potem bi poskočila povprečna letna temperatura v Evropi za več stopinj in bi bila odstranjena nevarnost prehudih zim. Da bi pa to delo uspelo, bi se moral Rokavski preliv med Dovrom in Callaisom razširiti in poglobiti in izvesti med Severnim in Vzhodnim morjem širok in globok pretok vode. Omenjeni vremenoslovski znanstvenik pravi, da bi vse te naprave manj stale, kakor pa je velika škoda, ki jo ena sama slaba žetev povzroči v Evropi. Bodi tako ali tako, če pogledamo to zadevo z znanstvenega gledišča, moramo reči, da je moči vreme uravnavati. Če se bo pa to dalo tudi praktično izvesti je pa vprašanje bodočnosti.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič